

מבוא.

קרא נעים! ידעתי כי כל ספר קרמון אשר תחזינה עיניך יוצא פעם ראשונה לאור עולם, תכלה גם תנסה נפשך לדעת שם מתברר, וזמן חבורו, גם התורה על שרשי תבונה הספר וקורותיו, אם היה יקר וחשוב בעיני הקרמונים, לשם עין עיונם בו, ולהביא ממנו מאמרים במקומות הנאותים, ואף כי בספר עתיק הלזה אשר היה ספון ונעלם שנים רבות, ולכן במרם אקרב לתת לפניך הפסיקתא עם הערות ותקנים, כיד ה' הטובה עלי. אמרתי לרוות צמאון נפשך, העוקקה לידעית ענינים הנזכרים, כאשר לאל ידי, ואקוה כי לא התרפיתי במלאכתי לברר הדברים כפי יכלתי, והיה כי ימצאו חן בעיניך, והיה זה שכרי. —

א) שם פסיקתא.

השם הזה הוצג לדעתי, יען כי המדרש הזה איננו מיוסד על ספר שלם מספרי תנ"ך כשאר מדרשים, רק על פרשיות נפרדות, שאין להן חבור וקשור זו עם זו, ולכן קראו קבוצת מדרשים כאלה, בשם פסיקתא, ר"ל דרושים נפרדים ונפסקים, וגם בירושלמי וספרי, נמצאת בהתחלת כל מאמר מלת "פסקא" לתורה זו, והיא כמו פרשה בל"ע, ויש לתת עוד טעם אל קריאת שם זה, וב"ה דעת הגאון מהרש"ל רפ"פ ז"ל, בספרו ערך מלין (ערך אפסרתא) יען שרובי הדרשות נוסדו על הפרשיות בתורה, או בנביאים, שמפסידים ומסיימים הקריאה בהן, כמו ארבע פרשיות וי"ב הפסוקות שקדם ושלאתר ת"ב ודומיהן, נקראת פסיקתא מענין הפסוקה וסיום, כי הוראת מלת פסקי בתלמוד, הוא כמו מפסידים, ר"ל שפסקו וסיימו בקריאה זו, ומה בתלמודא פסקי סידרא בתבובים במנחא בשבתא (שבת קמ"ז ע"ב) שהיו מפסידים בפרשיות של כתובים במנחה, וכן מפורש בס' הישר לר"ת (סי' קפ"ב) וא"כ תבונה במלת פסיקתא, על אותם הדרושים שנקבעו על פרשיות התורה, או של נביאים, שהיו מסיימים ומשלימים הקריאה בהן, וע"ע אוצר חכמה (חא צד מ"ג) מה שהעיד ידידי הרב החוקר המבקר הגדול מדר"ש זקש ג"י, בבאור שם זה, שהוא לדעתו כמו פתיחתא ע"ש.

ב) יהוסה לרב כהנא.

יהוסה הפסיקתא לרב כהנא, נמצא ראשונה בתשובת רבינו משולם ב"ר משה, (שהיה בזמן רבותיו של רש"י), הכתובה בפרדס הגדול לרש"י (סדר פרשיות דף ס' ע"ד), שהשיב ראחיו ר' נחמיה, לענין הפסוקת חתן שנרחית מפני ג' דפורענותא ח' דנחמא, וכתב וז"ל: לפי שאותן הפסוקות שפסק רב כהנא, נמנו וגמרו שלא להחליפם בהפסוקה אחרת עכ"ל. ותשובה זו מצאתי מובאה כלה באור זרוע הגדול (ה' קריאת מועדים סימן שצ"ז וב"ה ר"ח סי' תסד) חז"ל: אשתקד בשנה שעברה ישבו זקני קהלנו ונתיישבו בדבר, נמנו וגמרו שלא להחליף אותן הפסוקות שאומרים באלול ומס"ז באב ואילך, באותה הפסוקה של חתן, הואיל ופסקה רב כהנא עכ"ל, ומשולש במדרבי (פ"ד דמגילה) וז"ל כתב רבינו משולם כו' שלא לדחות הפסוקות נרע אר"ק שד"ש הואיל ופסקה רב כהנא עכ"ל, וכן בהעיוור הגרפס זה מקרוב (עשרת הדברות דף ס"ז ע"א) כתב בפסיקתא דרב כהנא רבה, וכן רבינו מנחם בפי

בפי' להרמב"ם (ה' סוכה פ"ו דף נ' ע"א) הביא ב' מאמרים בשם פסיקתא דרב כהנא. וגם בפי' המיוחס לרש"י על ב"ר פב"ח, כתב וכן מפורש בפסיקתא דרב כהנא (ואף שלא נמצא המאמר בפסיקתא, עיין אות ח' סימן י"א, ס"ם מכוואר שגם הוא יחס חבור הפסיקתא אל רב כהנא) גם הגאון חיד"א, בכפרי שה"ג אזה פסיקתא, הביא וז': וראיתי דף אחרון כס' פסיקתא דרב כהנא בקלף כ"י ישן נושן וכתוב בסוף הדף בלשון הזה חסלת וזאת הברכה ברוך המסם שזכני להשלים פסיקתא דרב כהנא ע"כ. ועוד שם וראיתי בב"י ישן איזה דפים על הפטרות, וכתוב עליהם פסיקתא דרב כהנא עכ"ל. וכן בב"י הרש"ל סיום בסוף, חסלת פסקות דרב כהנא, וכן בב"י אקספארד סיים, חסלת פסיקתא דרב כהנא וכו', שלמתי וסימתי כל הספר כרב כהנא ע"כ, וגם במאור עינים (פי"א ופנ"ז) כביא פסיקתא דרב כהנא, רק בזמן אחרון יחסו האחרונים גם פסיקתא רבתי הנדפסת לרב כהנא, וברפוס שקלאב, ברעסלויא, ולבוב, כתבו על שער הספר פסיקתא רבתי דרב כהנא, מאשר ידעו כי הקדמונים הביאו פסיקתא דרב כהנא, חשבו כי כוונתו אל הרבתי, לא כן ברפוס ראשון, הוא דפוס פראג נרשם בשער הספר רק, "פסיקתא רבתי, בשם ה' אשר העתיקו חכמים ז"ל, מאמרים עתיקין ותיקין נפלאים ונודרים אשר יצאו מפי ההגאים והאמוראים, אשר זולתם כי ימצאום". וראיתי שגם הגאון חיד"א אות פסיקתא העיר עז, וז"ל ובס' זה יתחבנו (דף ל"ו ע"ב) מיתתי מאמר הפסיקתא רבתי, ע"ש פסיקתא דרב כהנא, ואין הדבר כן, איזו ראיתי בספר שכתב פסיקתא רבתי דרב כהנא, מאמרים נודרים ונפלאים. מלוקם מתנאים ואמוראים מובא בתוס' ובמדרכי ע"כ, ואפשר שגם פסיקתא דרב כהנא, קורין לה פסיקתא רבתי דרב כהנא עכ"ל. ככל זה יראה הקרא שהיה הדבר ברור אצל קדמונינו ז"ל כי מחבר הפסיקתא היה רב כהנא, ונמצא גם זכר לדבר בתלמוד (שבת קנ"ב ע"א) רב כהנא פסק סידרא קמה דרב, עיין פירשי ז"ל מסדר פרשיות של פסוקים, ואפשר שהכוונה על הפסיקתא שסדר אותה קמי' דרב. ורב כהנא הוא הראשון תלמידו של רב (עיין סנהדרין ל"ז ע"א, וברש"י שם, וברש"י ותוס' שבת קמ"ז ע"ב ד"ה רב כהנא, וביומי ר' חייא עלה מבבל, עיין מנחות כ"ג ע"ב, ובתוספת שם ד"ה כי סליק), ועלה לאי ללמוד תורה מ' יוחנן, (ב"ק קי"ז ע"ב), ועיין שם בתוס' וברש"י, ותוס' גיטין פ"ד ע"ב ד"ה ור' יוחנן, ושמה סדר הפסיקתא הזאת, אשר היא כלה קבוצת אגרות ירושלמיות, ולא נמצא בה דרוש אחד מרחבי בבל, כי נסדרה עוד קודם סדור תלמוד בבלי, ובהערותי חסמא כי כמה פעמים נמצא בתלמוד בבלי "במערבא אמרי" ונמצא המאמר בפסיקתא, ומוזר ראיה כי כבר היתה הפסיקתא מסודרת לפניו, והנה הרי רב כהנא היו (בלי צורך שמות אבותיהם) עיין תוס' קדושין ח' ע"א ד"ה רב כהנא, ותוספת מנחות ק"ב ע"א ד"ה אמר, ולדעת בעל סה"ד אות כהנא. ג' רב כהנא סה"ה היו, ועיין ערובין ח' ע"ב, אמר רב כהנא בר תחליפא משמיה דרב כהנא בר מניומי כו' אמר רב כהנא הואיל ושמתא דרבתי הוא וכו', אי' נמצאו הדברים אכזריים בשם הזה, אולם מסדר הפסיקתא הוא רב כהנא הראשון תלמידו של רב ור' יוחנן, ואפשר עוד שלפי שפסקא הראשונה של י"ב הפטרות דש"ח נוע אר"ק שד"ש מתחלת ר' אבא בר כהנא פתח, וקבוצת י"ב הפטרות אלה היו ספר בפ"ע, והי' נקרא מדרש הפטרות (עיין אות י"א) וגם בב"י כרמלי נסדרו י"ב הפטרות אלה בראש, ומאשר בפסקא הראשונה שהיא דברי ירמיה, מתחיל ר' אבא בר כהנא פתח לכן יחסה אל רב כהנא, כמו מדרש רבה שיחסהו לר' אושעיא ע"ש התחלתו ר' אושעיא רבה פתח.

ג) הפסיקתא והפסיקתא רבתי.

רבים תלפיו את הפסיקתא בפסיקתא רבתי ויחשבוה לאחת, ובאמת אין הדבר כן, אבל הברור רב ועצום יש ביניהן, אם באיכות ואם בכמות, וגם בזמן סדורן, כי הפסיקתא שלנו היא הישנה והקדומה (עיין פתיחה למס' אבות לדרב המאירי דף ט"ז שכתב וז"ל ור' חייא ור' הושעיא חברו הברייתות כו' ונתתברו שאר חיבורים שלא הזכירו כגון מביילא ופסיקתא כו'), ונסדרה בזמן חבור תלמוד ירושלמי, אולם הפסיקתא רבתי נדפסת (פראג, שקלאב, ברעסלויא, ולבוב) אשר בידינו

בדינו, צעירה סמנה לימים, תסדרה בשנת השעז' לחרבן כמו שנמצא כתוב בתוכה (פסקא א') דרי כמה זמן שחרב בית חיינו דרי שבע מאות ושבעים ושבע על"כ. ונהג ררבין הכית דיה בשנת ג'א תרבי"ח, א"כ זמן תבונה הוא בשנת ר"א תר"ה. (ומ"ש עוד שם ועתה הוא כבר אלף קנ"א (הוא ד'א תתקע"ט) הוא נוסף כמעתיק מאוחר שציין זמן העתקתו), ונמצאו בתוכה פסקות רבות הבלתי נמצאות בפסיקתא הישנה (ומפני זה בעבור שחכיל יותר פסקות מהישנה כנהג רבתי), כמו שחראה בב"י לא נמצא לתבונה רק פסקא אחת, ויהי ביום כלות משה, וברבתי נמצאו מלבד זו, עוד שבע פסקות אחרות, מזמור שיר תבונה הבית, ביום השמיני נשיא, ויקח אליהו, ותשלם כל המלאכה, וידו המכריב, והיה בעת ההיא. למצוא על הננינות, ולשבועות יש בכ"י, עשר העשר, בחדש השלישי, וברבתי יש במקום פסקת בחדש השלישי, ה' פסקות אחרות, מתן הודת, עשר דברים, פ' תנינא, פ' תלינא, דברא שתיתאי, גם במקום פ' בחדש השביעי לר"ה בפסיקתא דילן, יש שם ו' פסוקות אחרות, וגם אותן ה"כ הפסוקות שקורם ושלאתר ת"כ, אשר נקבעו להלכה מאת הקדמונים, כפי שהן מסודרות בפסיקתא, וסימנן דש"ח נ"ו ע"א ר"ק שר"ש, אינן נמצאות ברבתי בשלמותן ובציבונן, כי נחסרה שם הפסוקות חזון ישעיה, ותהיה המצא שם שתי פסקות, על נדרות בבל ובכה תבנה בלילה, וכן במקום רני עקרה, תמצא שם פסקות גילי מאד בת ציון, רני ושמחי בת ציון, וכן לא נמצאת שמה הפסוקת דרשו, אולם גם אותן פסקות אשר שם אחד להן עם אלה הנמצאות בפסיקתא כ"י, בב"י במאמדים הן משונות זו מזו, וזה לאות כי אב אחד לא הולידן, והמסדר הזה ראה כבר את הפסיקתא העתיקה והשתמש בה, והוציא ממנה מאמרים רבים, ויציעם במסגן אחד, גם בדר לו דרך אחרת, במה שדחל בראש כל פסקא בשאלה בלילה, לימנו רבינו" כדרך המדרישים המתחילים בדבר הלכה ומסיימם באגדה, וזה לא נמצא בפסיקתא הישנה, ואין פסק שלקח המאסף הזה מן הילמניו תנאבד, וכן בתנחומא ובמדרש דברים רבה (המקור מהתנחומא) תמצא מסגן זה, ובעל ערך מלין (צד קע"ה) חשב כי כל הילמנו בתחלת רוב הפסקות ברבתי, אין כמו הוספה על פסיקתא הישנה שלפני בעל הערוך, ובמחל לא רק, כי אין זה הוספה על הפסיקתא הישנה, רק כל הדרוש הוא במסגן ואופן אחד, מאשר הוא בהישנה, כי הציג את כל הדרוש בתבונה אחת, וגם עקר הפסקא הוא משונה מפסקת כ"י שהיתה לפני בעל הערוך. והדע כי הערוך לא הביא בשום מקום מלות זרות הנמצאות ברבתי, כי לא ראה אותה כלל, ואף אותן הפסקות אשר בה, הדומות מלה במלה בלי כל שנוי והלוקף לאותן הנמצאות בפסיקתא כ"י, כמו סוף פסקא פ"ו (הדרוש) ומ"ו (את קרבני לחם) ו"ו (וידו בתצי הלילה) ו"ה (העומר) אין זה בעבור שנסדרו פסקות כאלה ברבתי בעצם וראשונה, רק שאותן פסקות, ר"ל הדרושים על פרשיות אלה, היו חסרות לפני המעתיק, והשלים את מחזורו בהעתיקו אותן מפסיקתא כ"י שלנו, וכן פליב פסקא עניה סעודה, העתיק אות באות מכ"י דילן, ומפ"ל לא תמצא בהן ההתחלה ולימנו רבינו, יקן שהן נקבצו ובאו לתוכה מכ"י שלנו, והע כי זה המאסף מפסיקתא רבתי לקח לו הרבה פעמים, כתוב אשר נדרש עליו בפסיקתא כ"י, ובנה עליו דרוש קרוב לו, רק במסגן אחד, ובחדתבת דברים, ורשם בראשו, כך פתח ר' תנחומא ברבי, או ר' תנחומא ב"ד אבא בר כונא בשד פלוני. ואולם בפסיקתא-כ"י לא נמצא רק שם הדרוש הזה, אשר ר' תנחומא מביא בשמו, וזה לעד כי כבר ראה את הפסיקתא הישנה, והיתה לו למקור בדרבה דרשותיו. לרנמא בפסיקתא הישנה פסקא כי תשא ר' שמואל בר אמי פתר קרא וכו', והמסדר האדירן מדרבתי פ"י (אות י' דפוס ברעסלויא), הביא ח"ל כך פתח ר' תנחומא ברבי בש"ד שמואל וכו' ושאל את הדרשה מפסיקתא כ"י, ועשה דרוש קרוב, רק במסגן אחד, ובחדתבת דברים, והביאו בשם ר' שמואל, כמו שמצא שוהרדש הזה מיוחס אליו בפסיקתא דילן, לא ששמע מפיו, וכן עוד שם בפסיקתא הישנה ר' יונתן פתח (עין הערה י"ט) וישא אדם וישפל איש כו'. וברבתי פ"י אות ו', כך פתח ר' יונתן רבית גוברין וישא אדם וגו' הביא המסדר הזה, רק והתחלת המאמר, והוסיף דברים בתוכו הבלתי נמצאים בפסיקתא דילן, וכן שם בפסיקתא דילן ר' יונה בן צוריה פתח כו', אולם ברבתי שם (אות ח')

כך פתח ר' תנחומא ברבי בשם ר' יונה מבצריה, (עין הערה ל') וזביתא ודושה באופן אחר, ופתח ר' תנחומא הדרש בפסוק שפתח ר' יונה בפסיקתא דילן, וכן בפסיקתא רבתי פ' זכור, במאמר ר' תנחומא ברבי, ושה' יזכר עון אבותיו, ודש על הכתוב הזה ררשה אחרת ובסגנון אחר משה שהיא לפנינו בפסיקתא דילן (עין הערה כז) ושם לא נזכר ג"כ כי ר' תנחומא הוא הדרש. עוד שם (אות ג') נ"ך פתח ר' תנחומא בשם ר' איבו, ושה' אל תהיו כסוס נפרד, ובפסיקתא דילן פ' זכור מובא הדרשה על כתוב זה בשם ר' איבו, רק בסגנון אחר, וכן בפסקא פרה על הכתוב אמירות ה' אמרות פהדות, וברבתי פירד הוסיף על מאמר זה ררררר דברים, גם עשה בו איזה שנויים (עין הערה יז), וכן ברב פ' זכור, כך פתח ר' תנחומא ב"ד אבא בש"ד תנחום בר תגילאי, ושה' זכרונכם משלי אפר, ובפסיקתא דילן ר' תנחום בר תגילאי פתח זכרונכם משלי אפר, ויש מזה דוגמאות רבות, רק לבלי העמים על הקורא לא הצגתי אותה לאחרי. עי"פ מכל זה תראה שהפסיקתא רבתי נסדרה בזמן מאוחר ומסדרה כבר ראה את הפסיקתא הישנה, ושאר דברים הרבה מסנה, וקציעים במקצעות לשונו ויהאם בשרד המונה אחרת, גם דרנו שמעתיק מאמרים שנזכרו בפסיקתא דילן בלשון ארמי, ללשון עברי, לדוגמא (מסא זכור פ"ב אות ג') היו זכורים לפרע לשוב טובתן ולרע את רעתן, ולפנינו בפסקא דזכור (דף כד ע"ב) הוו הירין למינוי לטבא סבתיה, ולמינוי לבישא בישותיה (עין הערה ט"ז) וכן עוד שם (באות ד') שהתציא אותה בלילה כו ויהיה רשע הזה הולך לפני מוטי רדיו אומרים אי מן הדר שזה הניק, ולפנינו בפסקא זכור (דף כ"ג ע"ב) יפוק עשו רשיעא קומה, דיהון בדייתא אמרין לישין ביזיא דרבין אונק, (עין הערה נ"ב ונ"ג) ודמרים הרבה וממצאם בהערות שלי. גם כפי הנראה הסדר הוא ר' תנחומא, שכן כל הפרשיות מתחילות, כך פתח ר' תנחומא ברבי, או ברבי אבא ויש להעיר כי שם פ"ד נמצא כך פתח ר' תנחומא בירושלמי, וכתב המפרש ר' ברעסלוי, תיבת ירושלמי צ"ל ולפ"ד הוא מ"ס כי היה כתוב "ביר" והבונה ברבי, והמפרשים סעו והחשו כי הכונה היא בירושלמי והציגו תיבת "בירושלמי", גם סגנון לשון דרבתי יעיר כי היא מופץ אחרון, וכל קריא שיש לו חיד למעום ישכיל וידע כי נושפנקא דזמן אחרון חתום עליה, ובאה בה מלת "כלומר" (ע"ש פ"א) שאם חטאו ישראל הוא קורא אחריהם תגר, (אף שנמצאת כבר ג"כ במשנה מלה זו עין מנהדרין פ"ז מ"ד וס"ו) שלא נמצאת בשום מקום בפסיקתא שלנו, וכן פ"כ יש שם מליצה, תורה שהיא מאוחרת, בשנתנה תורה לישראל, נודעו כל העולם כולו, ויתקבצו אצל בלעם, ואיל שמה סבול מביא לעולם כו'. בלעם חרשע פתח לפני [בנין] בליעל ודבר השבי, אל תיראו מלכי אדמה, ואל תבדלו רוני ארץ, שוכן שחקים ככבודו נגלה על בניו ברחמים, והופיע לתת לעמו תורה ודבמה ומסר לידידיו, וכן בפ"ז מלמד שמלביש הקב"ה לאפרים משיח צדקנו וכו' ואומרים אשרי שעה שבה נברא, אשרי הבטן שממנו יצא כו', שמפחה שפתיו ברכה ושלום ושיתתו נדת הוה, ויהיה לבו בשח ושלגן כו', תפלתו ירה ניהות כו', גם נמצא שמה סוף פכ"ה אמרו משום אביו אין שמיה באה אלא בת"ב, ובפסיקתא שלנו לא נזכר שום אמרא מחכמי בבל, ובמאמרי אשר יערתו לדבר על שמות האמוראים אשר באו בפסיקתא כ"י, ועל זמנם, אדרב ג"כ אתם שפאז בפסיקתא רבתי, ואב"ט להאריך יותר, גם שם פסקא כ' פ' מתן תורה, נמצא מאמר אחד המתחיל תנו רבנן בשעה שעלה משה למרום באותה שעה באתה ענן ורבעה כנגדו וכו', ונשאתו הענן והיה משה מהלך ברכיע ופגע בו קסאל המלאך שהיה סמונה וכו', עד שהגיע למקום הירניאל המלאך וכו'. והמאמר הזה מובא בילקוט ראובני סוף משפטים בשם פרקי היכולות, וכן עוד שם אמרו עליו על סנדלפת שהוא נבזה מחבריו מהלך חמש מאות שנה, ומשה'מס אודי המרכבה וקושר כתרים לקונו וכו'. והמאמר הזה מובא בספר כתב חמים (נרפס באוצר נחמד ח"ג צד כ"ח) בשם מרש מעשה בראשית, וכן בפמ"ו (אות ג' דפוס ברעסלוי) חמצא מאמר גדול מסדרש בתן ע"ש, גם נתוסף בה דברים בפ' קומי אורי אשר כבר העיר עליהם בעל מאור עינים (פ"ש) שאינם מפעם מירשי דבוותנו, ונוספו ע"י איזה היוצאים לרן כדבר הדרש, — גם ימצאון בה מעיות רבות ונקלה בתסר ויתיר, ח"ל הגאון חיד"א בספרו עין זכור (מסכת נ' דף

הם לא ע"ד) אין להשניח בפסיקתא רבתי, כי מלאה מעיות חסר יתיר הלוקח כנודע למי שרגיל בה עכ"ל. סוף דבר מכל הנזכר תראה, כי יש הבדל רב ועצום, בין שתי הפסיקות, ולפני הרוקח ובעל הילקוט היו כבר שני קובצים השונים האלה, וקראו את הכ"י שלנו, בשם פסיקתא סתם, ואת הגדפסת בשם פסיקתא רבתי, והביאו מאמרים משתדלים, ודי בזה לשים העקוב למישור, ולהסיר המעות מלב רבים וכן שלמים, אשר יתשובו לאחת. ובוהו שנו במח"כ גם גדולי חקרי לב, כמו הגאון מהר"ו מרגליות ז"ל, כמו שתראה להנמא בפרושו וזע אפרים, פסקא את קרבני סימן ל"ה, כתב ח"ל ובילקוט דות מסיים כו' ונרשם בצדו פסיקתא, ובפסיקתא שלפנינו ליתא עכ"ל, ובאמת כוונת הילקוט שם על הפסיקתא דילן, לא אל הרבתי, וכן שם פ"ד סי' ג' כתב שמה שרש"ם בילקוט ר"ס חקת שהוא מהפסיקתא, פ"ס הוא כי זה הוא מאמר התנחומא, אולם גם שם כוונת הילקוט לפסיקתא דילן, וגם התנחומא לקח דבריו משם, והתייחס שלא הדיגש במח"כ כי הילקוט מציין תמיד על פסיקתא דילן, פסיקתא ועל הרבתי, פסיקתא רבתי, ואחריו גם הגאון הגדול מהר"ן חיות ז"ל במאמרו אגרת בקורת צד וי"ו, כתב פסיקתא רבתי מובא ברש"י ה"פ (עיין מגילה ד' ע"א ד"ה למען יומרך) וברש"י איכה, ובהושע ג', ועיין סוף מגילה שהאריכו ההוספת הרבה בענין הפסוקות דנחמות ותשובה שאנו נוהגין עפי' הפסיקתא עכ"ל, וכל אלה המקומות שהביא הבונה לפסיקתא דילן לא אל הרבתי, וערבב שם הדברים, שמה שהביא אח"כ ששמע מפי מרדכי הגאון מהר"ם ז"ל, שגם בעל שאלות שאב ממקור הפסיקתא עייש, שמביא מאמר בענין סמבטיון, שהשיב ר"ע למורנוסרופוס, ומאמר זה באמת הוא בפסיקתא רבתי (א). עכ"פ תראה מדבריו שגם הוא חשב כי שתי הפסיקות אחת הן, ואחשוב כי כבר יצאתי ידי חובתי בזה, ובדרכי הדבר היטב כי משגות הן זו מזו, ואין כל ערך ביניהן. ועיין אות' ז' שמה הבאתי כמה מקומות מהקדמונים אשר הביאו את הפסיקתא וכוונתם אל הרבתי. —

(ד) הפסיקתא זוטרותא.

שלשה ספרים נפתחים לפנינו בשם פסיקתא, (א) הפסיקתא דילן, (ב) הפסיקתא רבתי, (ג) היא הפסיקתא זוטרותא, אשר רבים וכן שלמים התלפוה עם הפסיקתא הישנה, כאשר אביא להלן. מכתבה היא רבינו טוביה ברבי אליעזר ז"ל, ונמצא כן בהתחלת המאמרים, טוביהו ברבי אליעזר ז"ל אמר, ופעמים הוסיפו הסעתיקים וכתבו, מנא ורבנא טוביהו", אמר ר' טוביה ב"ד אליעזר", רבינו טוביה ב"ד אליעזר" ונרפסה בווינצ'א בשנת רנ"ו (1546) על יקרא, במדבר דברים, מב"י אשר היה ביד ר' זרחי' איש קנדיאה (עיין בסוף הספר), וביד הגאון חזקא בעל שם הגדולים, היה פסיקתא זוטרותא כ"י, גם על בראשית ושמות, (עיין שה"ג אות ט' סימן ו'). וכן נמצא ממנו פירוש על חמש מגלות בפארמא (Cod. de Rossi 206) ובאקספארד (Cat. Uri 124), והעתקה אחת באוצר הספרים, של יידיה הרב הדרשון הגדול מוה"ר אהרן יעללינעק נ"י, והגאון בעל שם הגדולים העיר, שדר"ש בן אלקבץ בספרו שרש ישי על רות, וס' מנחם הלוי על אסתר, מביאים את פרושו לחמש מגילות.

הפסיקתא זוטרותא, היא פירוש על התורה, מלוקט בסדר נאה, מתלמוד בבלי, ספרא, ספרי, תנחומא, ומדרשים, ושם הספר היה נקרא בפי הקדמונים, לקח טוב" כי בכל סדרא התחיל בפסוק שנאמר בו מלת טוב, בעבור שמו טיבה

(א) והא לך עוד מאמר אחד אשר בעל השאלות שאב מן הפסיקתא רבתי, כמו שם תחלת פ"ג ילמדנו רבינו נר של חנוכה שהוצי' שם מהו צריך לעשות לו עיי"ש כי עוסף עלינו שם ומלילין ביום השני, ובמח"כ ה' חנוכה וכן בשבלי הלקט כ"י ערוגה ה' סי' קס"ה ובנדפס ה' חנוכה סוף סי' נ' ובמח"כ ה' הביאו זאת בשם בעל השאלות, וכן באנדורסס פ' תמלת חנוכה, ובאמת כי גם בעל השאלות עלמו לקח דבריו מהפסיקתא רבתי, ועיין מדרכי שגם פ"ג, מנחם כ"י ה' חנוכה סי' חרע"ו מביא באמת דין זה בשם הפסיקתא רבתי, וכן האמר זמנע הגדול ה' חנוכה סי' עכ"פ מביא בשם פסיקתא ז"ל פסיקתא רבתי, גם הרוקח ה' חנוכה סי' כ"ז הביא ג"כ בשם הפסיקתא רבתי.

טוביה, ואין ספק בהתחלת בראשית הביא הכתוב, כי לקח טוב נתתי לכם, ועיין בשנה'ג שם שכתב בכ"י שלו על בראשית שמות היה כתוב בפירוש, ושם הספר לקח טוב, ולדעתי משה רמזים אשר יכנה בשם פסיקתא זוטרות, בעבור שגרשם על התחלה כל פסוק ופסוק המלה, פ"ס" להורות שהיא התחלת הפסוק, וחשוב הוא, שהוא ר"ת פסיקתא, ומסתפק וכתב בשער הספר, פסיקתא זוטרות או רבתי כו'. אולם בסוף הס' סיים, והיתה השלמת זאת הפסיקתא זוטרות בע"פ שנת רננ"ז כו'. הסתבר הוה חי במצנא, באמצע המאה השמינית לאלף התישי, ובפרשה אמור דף כ"ח ע"ב, הביא, ואני כותב להיות זכרון מעשה שעשו קדושי עליון קהל מצנא, שמסרו עצמם ואת נשיהם ובניהם ובנותיהם ביום אחד בפסח חג שבועות, ונשטו נאיש אחד על קידוש שם אלהי ישראל, בשנת ר"א התנ"ז לבריית העולם כו', וכן בפ' בהעלותך דף ס"ג ע"ג, כתב ובשנת א' ת"ח למלכות יוניס אנתנו בזמן הזה, ובתחלת זמן א' ת"ח שנפסקה הנבואה, ע"כ, והוא שנת ר"א תתנ"ז (עיין להלן) גם בפרשה שלח דף ס"ט ע"ג, כתב ח"ל: שנת ד"ף ס"ז [צ"ל ד"א תתנ"ז] לבריית העולם שהיא אלול ל"ז [צ"ל אלף ל"ז] לחרבן בית שני, שהיא אלף תי"ז להפסקת נבואה למימי אלכסנדרוס מוקדון למלכות יוניס, שהיא משהוכתה העיר בימי צדקיהו המלך אלף תקכ"ז ע"ל. וידוע שחרבן בית שני היתה בשנת ג"א תתכ"ח, ואם תחשוב לזה אלף ל"ז, יעלה החשבון ר"א תתס"ה, וכן הפסקת נבואה היתה ג"א תמ"ח, ואז תחול מספר השמורות הנקרא מספר אלכסנדר, וז"ל עד זמן מלכות היונים חלפו מעת היצירה ג"א תמ"ח, ושנת תתכ"ז היא הראשונה למספר מלכות יון בשמורות, וא"כ כשתחשוב לזה אלף תי"ז יעלה לך החשבון ר"א תתס"ה, וכן הבית הראשון נחרב ג"א של"ח, וא"כ כשתחשוב לזה אלף הקכ"ז יעלה לך ר"א תתס"ה, ודבר רבינו טוביה מאמר זמן השמורות בשנה אחת, ומאחר גם זמן החרבן בשנה אחת, או שצ"ל שנת תתס"ה לבריית העולם, ונמצא עוד מוזכר במאור עינים רפ"ט בשם רבינו טוביה מפ' לך (הוא בכ"י ולדעתי הוא המאמר שלפנינו שהבאתי ונשמע במאור עינים מלת שלח וצ"ל בפ' שלח לך) ח"ל: על דבר שהיה בשנת אלף תכ"ז [צ"ל תקכ"ז] משהוכתה העיר בימי צדקיהו שהיא אלף תי"ז להפסקת הנבואה ואלף כ"ז [צ"ל ל"ז] לחרבן בית שני ור"א תתס"ז ליצירה, ע"ל. גם ראיתי בשנה'ג אות מ' הביא שראה כ"י מפסיקתא זוטרות על בראשית ושמות, ובפ' שמות כתב, בשנת ר"א תת"ן שהוא אלף ופ"ח לחרבן, ע"ל, אולם לא תיקן הגאון שצ"ל אלף וכ"כ לחרבן או צ"ל ד"א תתנ"ז שהוא אלף וכ"ח לחרבן,

הסתבר הוה הביא כבר בדבריו היכולות דר' ישמעאל (פ') ואחריו דף ס"ז ע"ב, רב האי גאון ז"ל (ויקרא דף ח' ע"ד), רבינו מעריה גאון (מסעי ס"ג ע"ד), ר"א דגליר (נשא ל"ח ע"ב), מרדש תנחומא (אמור ל' ע"ג, נשא ל"ח ע"ד, פנחס ס' ע"ג, עקב ס"ט ע"ד), ונמצא הכל לפנינו בתנחומא, וגדולי הקדמונים הביאורו בשם לקח טוב. (עיין לעיל) כמו שתראה בדרשב"ם (בראשית מ"א י'), ובספר לקח טוב פירש כמותי ע"כ. ועי' בבאור שהעיר שכוונתו לספר פסיקתא דר' טוביה סס' בראשית שהיא בכ"י. רבינו תם בס' הישר ס' הק"פ הביאו בענין מחצית השקל, ברור שכן הוא בספר שמות, הראב"ע בהקדמתו כתב הדרך הד' וסמכו על דרך הדרש כלקח טוב ואור עינים, ע"כ. האור וזרע הגדול ח"ב ה' ר"ה סימן רנ"ז, בלקח טוב כתוב וכו'. העיטור ח"ב דף כ"ז ע"א, ובהרא"ש ה' תפילין ס' י"ד הביאורו בענין ברכת התפילין אי מברך שתיים כדעת הגאונים וכן כתוב בלקח טוב ע"כ. מצאתי בפסיקתא זוטרות פ' שופטים דף ע"ח סע"א בפ' ויטפו השוטרים לדבר אל העם וז"ל וכן אכירו רבותינו ז"ל שח בין תפלה להפלה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה פי' שח בין תפלה לתפלה שדבר בין ברכה של תפלה של יד לברכה של תפלה שמצוין בראש, הואיל וצריך לחזור ולברך על התפלה של ראש נדם ברכה שאינה צריכה ואסור כו', וכוונת העיטור והרא"ש, כי מלשון הלקח טוב משמע שמברכין ב' ברכות כדעת הגאונים והתוס' נגד דעת רש"י, וכן ככל בו ה' ברכות סימן פ"ז סיים וכן בלקח טוב וכן בדברי הגאונים, כוונתו ג"כ למאמר שהבאתי, וכן בשבולי הלקט כ"י (אשר ראיתי אצל המנוח הרב הגדול מרדכי מינץ ז"ל) ערוגה הראשונה סימן נ"ט, כתב בלקח טוב ולחם בבוקר לשבוע

מכאן שאין שביעה אלא במראית העין כו' ברור שהוא בספר שמות פ' בשלח
בכ"י, (עין יוסא ע"ד ע"ב) וכן עוד שם סימן ס', ובלקח טוב מצאתי, משרד
ביהמ"ק אין לנו כפרה בהטאות ואשמות כ"א בתשובה ותרפא ובתענית ובמלקות
ע"כ, הוא ג"כ בפ' שמות, וכן עוד שם ערוגה י"ב ס' שם"ו, ובשבולי הקטם
התרפס ה' טובה ס' ק"ה, ובתניא רבתי ענין אתרוג סוף סימן פ"ה, הביא וז"ל:
ובלקח טוב מפרש הטעם לברך על הלולב בעמידה שילפינו להם להם מספירת העומר,
כתיב היא ולקחתם להם, וכתיב להם וספרתם להם, וספירת העומר בעמידה דכתיב
מהחל תרמש בקמה אל תקרי בקמה אלא בקומה ע"כ, מצאתי לפנינו בפסיקתא
זוטרותא פ' אמור דף כ"ט ע"ג, וכן בשבולי הקטם כ"י ה' מילה ס' ד' (ובגדרס
חסר ה' מילה) ובתניא רבתי ה' מילה ססי צ"ד, כתבו צריך לברך על המילה
מעומד, וכ"כ רבינו טוביה דילפינו מספירת העומר כו', וכן העישור ח"ב דף ל"ד
ע"כ כתב וז"ל: וכתב ר' טוביה צריך לברך מעומד דכתיב והיה לכם לציצית
דילוף להם להם, דכתיב וספרתם להם, מה ספירה ב"טסר, עטיפה נמי מעומד,
והם מגיל דכתיב בקמה ע"כ, מצאתי בפסיקתא זוטרותא פ' שלח דף ג' ע"ד,
ושם הוזכר ג"כ לענין מילה שהבאתי לעיל משבולי הקטם, מזה תראה שכווננו אל
הנפיקת עתה פסיקתא זוטרותא. ויש להעיר בהרא"ש סוף ערכי פסחים ס' מ"א,
כתב וכו' מברכין (ספירת העומר) מברכין מעומד, דת"ר בקומה תחל לספור, א"ה
בקמה אלא בקמה, וכתב על זה הגאון הרי"ב שם, לא מצאתי בב"ה הש"ס,
ומחילה מכבוד הרב באר הגולה בש"ע אורח סימן תפ"ט אות ד' שציון מבריותא
דבקמה תחל כו'. ודע דז"ל הכ"מ בפ"ג מהלכות תמידין ומספין דין כ"ג, ואין
מניין אלא מעומד כו' כתב הרי"ב בן גיאות שזה קבלה מפי רבותינו ואסמכתא אקרא
דבקמה קרי ביה בקומה, ע"כ. לכן מהנראה שהיה כתוב דסמכיה רבנן ב"ה
דס"ר והמדרשים לא ידע לפתרו וחיקן מפי עצמם והדרשים דת"ר, וראיתי שגם
הבי' באו"ח ס' תפ"ט וכן הט"ז שם ס"ק ב' העתיקו דברי הרא"ש דת"ר בקמה
עכ"ל הרי"ב, הגאון מדרין היות באמרי בינה העיר וז"ל המעיין בברכי יוסף ס' ה'
ה' יראה כי דרשה זו מקומה בפס' דר' טוביה עכ"ל, וכן ראיתי בשו"ת מהרצ"ה
ח"ב סימן קפ"ח, שנשאל על זה, ולא ישרו דברי הרי"ב בענין השואל והשיב
הרה"ג מדר"ם קונין ז"ל, שבפסיקתא תנינן הבי שכן מובא בס' ברכי יוסף ואמר
שדודו שהפסיקתא היא מחז"ל וכמה דינים מדרבנן הורה רבינו בעל כ"ס שמקורם
הוא מהפסיקתא, א"כ נכון כתב הרא"ש על הלכה זאת דת"ר, ר"ת דתנו רבנן,
ואין לתקן ולתקנה דבר עכ"ל. אולם הרב מדר"ם קונין החליף את הפסיקתא זוטרותא
בפסיקתא דילן, ולא ידע כי הפסיקתא זוטרותא דר' טוביה איננה הפסיקתא הישנה,
כי ר' טוביה זה הוא אחרון אסף וקבץ מספרי המדרשים, ומחמדם בבלי,
הביא את הגאונים, וחי בשנת ד'א תתנ"ז, ועליו אין לומר דת"ר, ומלבד זה מה
שהביאו הגאון מדר"ץ חיות, והרה"ג מדר"ם קונין, בשם ברכי יוסף שנמצא כן
בפסיקתא זוטרותא, נעלם מהם במח"כ מקומות שהבאתי שהובא כן בהעישור,
ובשבולי הקטם, ובתניא, בשם לקח טוב, והוא הוא המחבר הזה. ומלבד כל אלה
מצאתי תשובה לרב האי גאון (שערי תשובה ס' ע"ט) ח"ל: וששאלתם אם מציונו
אסמכתא לכל הברכות שהן מעומד, והשיב ודאי כך הוא דכתיב ויעמוד ויברך
את כל קהל ישראל, וכך הוא מקדמונינו ז"ל דאסמכתא לכל הברכות שהיו מעומד,
דכתיב ויעמוד ויברך, וספירת העומר כמו כן בעמידה דכתיב מהחל תרמש בקמה,
מה ח"ל בקמה ללמדך שבקומה ובעמידה כו' עכ"ל, וברוקח סימן ש"ט הביא וז"ל
מצאתי בקומה צרפתי מנהגים, להכי מברכין ספירת העומר מעומד דכתיב
מהחל תרמש בקמה קרי ביה בקומה כו' ע"כ, ובארחות חיים מבינו אחרון הבתן
מלונג' (ה' ציצית סימן כ"ח) הביא ג"כ וז"ל י"א בברכת העומר וציצית הלולב
ומגילה ושופר ראוי המברך לברכן מעומד וכלו נפקא להו מגו"כ דכתיב בקמה
והרשינו בקומה עכ"ל. ורש"י בספרו הפרדס הגדול ה' ר"ה דף מ"ב ע"ב, כתב
וז"ל ואיכא אינשי דמרי להם להם מגו"ש מעומד, וכן כל מצוה שכתוב בה להם
מצותה בעמידה וליהא כו' ע"ש, ואולי כוון לדברי ר' טוביה שהי בזמן רש"י
ז"ל. וראיתי בלוקמי הפרדס (דף ב' ע"א) הביא וז"ל: כך כתב בלקח טוב אשה
כי תוריע כתיב מצא אשה מצא טוב כו'. כל המאמר ער ברכת בתולים הוא לפנינו
בפסיקתא

בפסיקתא וזוטרות ריש תוירע (דף מ"ז ע"א). מכל זה שהבאתי תראה כי הראשונים הביאו בשם העצמי לקח טוב, אולם ברורות האחרונים שכתו את השם העצמי, ויכנוה פסיקתא וזוטרות, לעומת הפסיקתא רבתי הגרסא, לכן משעו רבים אח"כ והחליפוה עם הפסיקתא משווי שמותם. בעל שלשלת הקבלה (ערך רבינו הקדוש) כתב ב' ונ' דורות אחר רבינו הקדוש, נמצאו חכמים רבים, אשר תברו ספרים ולא נודע שם המחברים, ובחרתי להציג לפניך מזכרת קצתם, פסיקתא אשר כתוב בה שחובר בשנת אלף תכ"ז [צ"ל תקכ"ז] משווכתה העיר בימי צדקתו שהיא אלף י"ז [צ"ל תי"ז] להפסקת הגבוהה, ואלף כ"ז לחרבן בית שני, וד"א תת"ל ליציאה עכ"ל. והביא בשמו גם בעל סה"ד (אחר ערך ר' נתן בעל הערוך), אולם טעה בעל שה"ק ברבר אשר דרדקי דבי רב לא יטעו בזה, הלא הוא דברי ר' טוביה בפסיקתא וזוטרות כפ' שלח דף מ"ט ע"ג, שהבאתי לעיל, ואידך חשב שהפסיקתא וזוטרות מ' טוביה, אשר חי בזמן רש"י, וכתב בפירוש זמנו, ומביא את רב סעדיה, ורב האי גאון, ור"א הקליר, נחתבר ב' או ג' דורות אחר רבינו הקדוש? וגם הרב בעל מאור עינים חשב על הפסיקתא וזוטרות שהיא הישנה והקדומה, לכן כתב בפ"ט, שהפסיקתא רבתי, או וזוטרות, הנמצאה אצלנו ברפוס, אף היא קרה אותה כאלה, שנוספו בה דברים חדשים מקרוב, ובפרט מן ההוא בר טוביה ב"ד אליעזר, כמו שהראה ברור בפ' לך, ממה שכתב על דבר שהי' בשנת אלף תכ"ז משווכתה העיר כו' (הבאתי לעיל בשמו), ובפרשת אמור תראה כתוב שקל מנצא מסרו נפשם על קדושת השם בשנת ר"א תת"ל (הבאתי לעיל), הנה אין ספק שהכל נוסף מאוזה אחרון, אם כי קרוב הוא ג"כ להאומר שהספר כלו חובר אחר הגמרא עכ"ל. וכבר השיג עליו בזה הרב החכם כהר"ש בלאך בהערותיו לתולדות רש"י הערה מ"א, וכתב מי הוא זה מחשיך עצה במלין בלי דעת, לאמר כי הו' והוא חובר עוד לפני הגמרא ע"ש. אולם לדעתי נתחלף לו הפסיקתא וזוטרות, בפסיקתא הישנה. —

וכן תראה שרבים הביאוהו אח"כ בשם פסיקתא סתם, לדוגמא תראה במסורת הש"ס קדושין מ"ז ע"ב, מ"ז ע"א, י"ח ע"א, כ' ע"א, כ"א ע"א וע"ב, כ"ב ע"א, ל' ע"א, ל"ח ע"א, וכל המאמרים נמצאים לפנינו בפסיקתא וזוטרות, וכן בעל ילקוט ראובני, הביא תמיד פסיקתא סתם, וכוונתו להוזהר, גם החזקוני בהקדמתו שכתב, ואביא ב"ד מביתא וספרא וספרי תנחומא פסיקתא פירושי התורה ע"כ, כוונתו בלי ספק אל הוזהר שהיא פירש עה"ת, וכן בזה יתחמנו (בא דף ו') ובראייתא בפסיקתא ע"כ. כוונתו לפסיקתא וזוטרות פ' ראה דף ע"ה ע"ב, וכן עוד שם (דף מ' ע"ב) וכן נראה מדעת רבינו טוביה בפסיקתא פ' אמור, וכ"ה לפנינו שם, וכן עוד שם ע"ד, מדברי רבינו טוביה בפסיקתא פ' אמור, וכן בפ' בשלח (דף ל"ד ע"ד) ובפסיקתא דהברכה כו', היא בזוטרות ברכה דף ע"ג ע"ב, וכן בפ' משפטים (דף מ"ד ע"ג) ובפסיקתא פ' קדושים, היא בזוטרות קדושים דף כ"ד ע"ג. את זה חזיתי לחת לפניך קורא יקר! מענין פסיקתא וזוטרות בכלל, ואשר רבים החליפוה עם הפסיקתא הישנה (ב), ויש לו מאמר מיוחד המדבר ארוותיה בפרט ואב"מ.

כבר

(ב) גם החכם די ראסטי טעה בזה כספרו (היסטוריהם ווערעטערנך לז 82) אלא כהגא מניא: פסיקתא דרב כהגא מדססה בוויניצ' 1546 (והיא שנת רנ"ו) וסס לז 314 מניא פסיקתא דר' טוביה וכזה ג"כ מדססה 1546. וא"כ ברור שהחליף זו בזה, ותשג על פסיקתא דרב כהגא שהיא זו של ר' מוניה, ותשנה זה הפסוק עוד הפעם כספרו (Dizionario Th. 1. p. 89) שכתב: „רב כהגא אמורא בן דורו של רב מחבר פסיקתא רבתי מדססה וויניצ' 1546 אולם הפסיקתא של הכ"י שלי מומ' 1240 היא נדלנת מאלד מן הגרסאם ע"כ. ואם מה שכתב שהפסיקתא שנידו נדלנת מאלד מהגרסאם, אלאמת אלד שזו שנידו ככ"י היא פסיקתא רבתי, והגרסאם היא פסיקתא וזוטרות, והוא תשג משווי השם כי קן אחת, מלבד הפסוק לתשוב על ברכתי שהיא פסיקתא דרב כהגא, אשר רבים וכן שלמים שגו בזה כמחז (לעיל אות ב'). ואם עוד בשנת תרכ"ב נקראו דבריו אלה, ערכתי מכתב אל האבן Abate Pietro Perreau פרלעטסמאל, דירעקטאר דער דע ראסטישען וואמלונג בפאלמא, להגיד לי עשר דבר, אלוהם כ"י ההוא מומ' 1240, והוא כדנתי בתשובתי מן 22. מאי שנת 1862

ה) הקרמונים אשר הביאו את הפסיקתא.

כבר אמרתי כי הפסיקתא הישנה היתה חשובה ויקרה בעיני הקרמונים, וישאבו ממנה הרבה מאמרים, והנני מביא פה המקומות אשר היא מובאה בהם:

א) רבינו סעדיה גאון, (במעמי התקיעות נרפס במחזורים, ומובא באבורהם ה' ר"ח, ואין ספק ששעמי התקיעות לקוחים מסדר רב סעדיה גאון, הנמצא באוצר ספרי אקספארד בלשון ערבית) וז"ל ואמרין בפסיקתא ר"ב פתח תקעו בחדש שומר בכסא וגו' כל החדשים אינם נכסים כו' כו' והוא לפנינו בפסקא ר"ה.
ב) רבינו האי גאון, בפירושו לסדר טהרות (בערלין תרפ"ז) כלים פכ"ב מ"י, כתב וז"ל: קנוקילון כו', כדאמר בפסיקתא שמעו ע"כ, ונמצא לפנינו בפסקא רשמעו (ע"ין הערה י"א) וכן הביאה עוד הפעם בלי הזכרת שמה, בכלים פמ"ו מ"ז, כמו שהעידותי פסקא א' הערה קמ"ה.

ג) רבינו שמואל בן חפני גאון ראש ישיבה במתא מחסיא, (מובא בספר אמרכל כ"א ע"א, וז"ען תרכ"ד) כתב וז"ל: יש לושר בחול יום תרועה בין בקרוש בין בתפלה, וראיה מהא דאמרין בפסיקתא דר"ה כתוב אחד אומר זכרון תרועה, וזכרון אחד אומר יום תרועה, בזמן שבא בחול יום תרועה, ובשבת זכרון תרועה כו'. והיא לפנינו בפסקא דר"ה (ע"ין הערה פ"ז).

ד) ר' משולם ב"ר משה (המובא בערוך ערך דל א') מובא בשמו בהפרס הגדול לרש"י (סדר פרשיות דף ס' ע"ד) שהשיב לאחור ר' נחמיה, אהרן הפרשית שפסק רב כהנא נמנו וגמרו שלא להחליק בהפטרות אחרות עכ"ל. וכן מצאתי באור זרוע ה' קריאת ר' פרשיות סי' שצ"ב, וב"ה ר"ה סי' תס"ד, ובמדרכי פ"ד רמניה, שהביאו כן משמו.

ה) רבינו נתן בעל הערוך, הוא שקד מאד על הפסיקתא לבאר מלות הזרות הנמצאות בה, והביא הרבה מאמרים ממנה, ואף כי רבים מהם נמצאים גם בירושלמי ומדרשים כמו שחמאם בהערותי בכ"ז הביאם רק בשם הפסיקתא, וזה לעד על גודל יקרתה בעיניו ורב שקיחתו עליה, וכל המאמרים שהביא כלם נמצאים בלי מנרעת בפסיקתא כ"ז דילן. (מלבד מב' ערכים אשר לא נמצאים המאמרים לפנינו, כמו ערך אן ה' הביא וז"ל בפסק' דר"ה, ובת"י בנפתלי אילה שלווח, אוניתא דחלקא, עכ"ל כ"ה בת"י בראשית מ"ט כ"א ועוד הפעם שם נ' י"ג, אבל אין זכר מזה בפסיקתא, ואולי צ"ל בפ"ק דסוטה, וכוון לדמאמר סוטה י"ג ע"א ע"ש, או אולי

ויודעני כי הקובץ הוא מכיל י"ג ספרים, כולם מסופר אחד, והספר הראשון ממנו הוא התחומא והמעמיק כתב: אני מנחם כהנא זה התחומא להח' יחזק בן הל' נתנאל וסיימתי אותו כ"ב בחודש מנחם שנת ל' לפרט. וספר השני ממנו, הוא הפסיקתא רבתי ורשם ג"כ למעני ממנה התחלות וסיימוי כ"ח פסקות אשר י"ח מהן הן כמו בפסיקתא רבתי הגדפסת, וזלח כי בפסקא י' כי תשא מסיים שם בקובץ לראות באזני הנחל, ולפנינו (ד' גרעסליח אות ט"ו) יש אחד זה עוד מאמר המחליל ד"ח כי תשא, ומסר בכ"י המחליל הזה עד סופו, וקודם פסקא ט"ו שיהא פסקא בחדש, יש שם מאמר המחליל, יתפאר ויתכבד ויתעלה וזכרו של מל"ה שגלה סודו לישראל ואמר להם גרעסליח י"ז ראשי חדשים והמעודות. ואחשוב שיהא פסקא דחמש חסרה בפסיקתא רבתי שלפנינו, כי פסקא דחדש הנמצאת לפנינו ברבתי היא העתקה נאמנה מפסיקתא דילן, ואחר פסקא י"ח נמצא שמה מדרש שיר השירים, פסקא י"ט מחלחל שם, שור או כשב וגו'. ילמדנו רבינו גוי שהביא קרבן מהו לקבל הימנו, ומסיימת הקב"ה כשם שרחמיו על האדם כך רחמיו על הבהמה. ופסקא זו חסרה ברבתי הגדפסת, ויש בידי העתקה ממנה. פסקא כ' ויהי בחצי הלילה מחלחל ילמדנו רבינו חסלת הערב אין לה קבע כו' ומסיימת אחד ר' אבין הלוי אני לא פרשתי ואחרי חמרת בחצות הלילה. וגם פסקא זו חסרה בדפוס, ויש כבר בקובץ פסקא מחלחל ויהי בחצי הלילה והוא ס' י"ז, כמו שהיא ג"כ בגדפסת, אכן זו שפ"י ו"ז ואשר ג"כ לפנינו היא העתקה נאמנה מפסיקתא דילן, ואין ספק שהיתה חסרה לפני איזה מעתיק והשלמה מפסיקתא דילן. אולם שם בקובץ נמצאת גם אותה הפסקא עצמה אשר עיקר מקומה היא בפסיקתא רבתי, והראיה שמתחלת ג"כ במלות ילמדנו רבינו, לא כן פ"י אשר העתיק המעתיק מפסיקתא דילן, וגם ממנה יש לי העתקה. ואח"כ מן כ"א עד כ"ח ועד בכלל, הן כמו שלפנינו בדפוס. ואי לי מאד שלא רשם למעני האדון החכם הגל עוד יותר.

אולי כוון לשיטה חדשה לבד' פ' ויחי (בית המדרש ח'ב צד פ') נפתלי אילה שלוחה מלמד שקפץ במצרים בחיל והביא שטר המערה לקבור את אביו, ואולי לפני הערוך היתה הג' והביא אוניחא דחקלא.

וכן בערך קנל' א' הביא ויל' בוי"ר בסוף זאת תהי' ובפסקא דשובה דרך קנקלן שלשלו אותה לו ע"כ, הוא לפנינו בוי"ר פי"ט סוף מצורע, אבל לא נמצא בפסקא דשובה, ואולי יען כי ראש המאמר ר' אבא בר כהנא אמר כעצם הזה של מוח שבשעה שאתה מנפצו אינו יפה למאומה עד שאלתיאל, נמצא בפסקא דשובה, (ובמדרש שם קצר המעתיק וכתב, "עד שאלתיאל" כוונתו כל המאמר נמצא למעלה בוי"ר פ"י עד שאלתיאל). וחשב הערוך כי גם הסיום אשר בוי"ר שם נמצא ג"כ בפסקא דשובה, או אולי היה כן באמת בפסקא דשובה ולפנינו חסר). וכן כל הפסקות שקראם הערך בשם, לרונמא דויהי בשלח, פסיקתא דר"ה, דסוכה ודומה, כלם המה לפנינו בלי יתרון ובלי חסרון (ג) והיו לפנינו שני כי מהפסיקתא, כמו שתראה בערך ארנגמין ב', דמס ז', דסקר, דרדיא, זמר ד', זנס, זנויות', פלטיא, פלחא, פקס, פרקדוס, קפח, קלון, שהביא מתחלה מאמר הפסיקתא, ואח"כ נוסחא אחרת ממנה, אולם פסיקתא רבתי הנרפסת, לא ראה רבינו בעל הערוך, ולא הביא לא המאמרים, גם לא מלות הזרות אשר בתוכה, ומ"ש הרא"ש סוף ערובין, וכן מפרש בערוך ערך אנטל, בפסיקתא רבתי עלמא דומה לגלגלא דאנטל כו', צ"ל בסוף ויקרא רבה פל"ד, כמו שהוא בערוך שם, וכן תיקן הרב בעל קרבן נתנאל, ה"ג דאמרינן במ"ד ספר ויקרא פל"ד ע"כ כי מלבד שבעל הערוך לא הביא את הפסיקתא רבתי בשום מקום כנוצר, לא נמצא המאמר הזה רק בוי"ר, גם בשמ"ד פליא בשנויים, גם הרוקח סי' שע"ו הביא המאמר הזה בשם וי"ר, והגני נותן לפני הקוראים, רשימה מס' הערוך, באיזה ערכים הביא את הפסיקתא. (ד)

(ג) באיזה מקומות יש לחקן בדבריו כמו בערך הגה ב' הביא ויל', ובפסיקתא בוי"ה אומן את הדסה, חרנוס נעלון הנחל עכ"ל, צ"ל ובפסוק. וכן בערך עכלא ח' כחז ח"ל: בחרנוס פסיקתא דשיר השירים ושמתח לבב כהולך בחליל וחדות ליבא כו' וקל עכלא צ"ל בחרנוס פסיקתא דש"ס, או בחרנוס פסוק ח' דש"ס. וכן בערך זקן ב', זקן שקנה חכמה בפסיקתא דסוף קדושים חסיו צ"ל בספרא דסוף קדושים חסיו, והוא שם בספרא פ"ז ס' פ'. ונשאה ג"כ בקדושין ל"ב ע"כ. וכן בערך מר ח' בפסיקתא דשמעו נח המורים, יש למחוק המלות "נח המורים" כי כוונתו בפסקא דשמעו (ע"י הערה מ"ה) כי לא נמצא כלל פסקא דשמעו נח המורים, חיה העשה את הרב בעל מאור עינים ע"ס בצערה. ולפעמים יש לחקן בערוך שצ"ל "פסקא" במקום "פרשה" עיין ערך אומרנדין, אלוהא, עמיקין, קבטין שלש, כי היתה לפני המעתיק המלה ברי"ת "בפ"י" וחשב שהכוונה בפרשה, והאמת שצ"ל בפסקא, וכעין זה תמצא בערכי גל ה', מלה ב', מלחא, מח ח', מלמחיא, מע ב', מעלוות ב', בכלם במקום ובפסוק, צ"ל ובפסיקתא גם חדע כשהביא את הילמדנו יי"ן ג"כ בלשון פסקא, יען בלי ספק מדרש הילמדנו הנאבד מחתנו (חבל על דאבדין) היה מאמריו נחלקים פסקא פסקא. ולפעמים יש לחקן בדבריו, כמו בערך אלולוגין, בהגדת ילמדנו, בולקחם לכס ובה' שלח בפסיקתא לא חונו, ומוסב על הילמדנו, בערך אפופסין, בפסקא ודי' הוב, ומוסב על הילמדנו, בערך כבד, בילמדנו בפסקא וברוב גאולך בפסקא ראה החילוחי כוונתו ג"כ להילמדנו. וכן בערך נקד ח', בריס ילמדנו כו', ובפסיקתא ויקהלו משה ויהרן צ"ל ובפסקא. וכן בערך ששן ח' בילמדנו בפסקא רב לכס. מכל זה תראה שהביא את הילמדנו בשם פסקא. וכן בערך זין' ובפסיקתא כי אל ארצי ואל מולדתי אלך, צ"ל ובפסוק. ומוסב אל המאמר מב"ר שהביא בתחלה והוא בב"ר פנ"ט, עה"כ כי אל ארצי ואל ארץ מולדתי. גם לפעמים טעו המדפיסים והציגו ובפסחים, במקום ובפסיקתא, כמו בערכי מגרס, מער. וכן בערך חל סוף פסק קמח דסוכה (ע"י הערה ק"י).

(ד) גם הערוך הקצר (מחברו בלתי נודע לנו) ידע מהפסיקתא רק באשר ראה מובחא בערוך, והביאה בערכי אגשתון, אטקטקיא (ויש למחוק שם בערך אגשתון המלות "בפסיקתא דליכה" כי נשתרבו שם מערך אטקטקיא שלפניו), אלון (ויש לחקן שם בפסיקתא, במקום בפסוק), אלוהא, כלס, זחל, מגנון, מסחא, מחקתא, נקונס, סעחא (צ"ל דעשר במקום דעשור), נחן, יי"ן (במקום בפסוק צ"ל בפסקא), יין קדשין. ועוד שם בערך אומרנדין מביא בפס' דויקרא רבה, צ"ל בפסיקתא (כי תשא) ובי"ר. גם הביא לפעמים בפסחים, במקום בפסיקתא, כמו בערך

רשימה מכל המקומות אשר הערוך מביא את הפסיקתא.

ערך	פסקא	ערך	פסקא	ערך	פסקא
אבן שעות	החודש	בלסטר	בחצי הלילה	חל	פרה
אגריאן	החודש	בקיננס	ר"ה	זמיון	ר"ה
אגרימן	עשר תעשר	בר ה'	ולקחתם לכם	זמר ד'	זכור
אגשתון	אנכי	ברגן	את קרבני	זן א'	נחמו
אוו תנמי	כי תשא	ברדל	ויהי בשלח	זנס	אחרי מות
אזכרנדין	שם	ברן ג'	שם	זנס	העומר
אמימוס	החודש	ברת	רני עקרה	זרת	זכור
אטקטקיא	איכה	גאל	סליחות	זכבט	פרה
אלון	ביום כלת משה	גבר	ותאמר ציון	זררך	רני עקרה
אלייסטון	בחצי הלילה	גד ד'	ויהי בשלח	זכנא	כי תשא
אליקי	בחדשה שלישי	גז ה'	זכור	זלחולת	אחרי מות
אלריא	ביום השמיני	גיף	עשר תעשר	זלה	שמעו
אמבמי	זכור	ניית	שור או כשב	זלון	ויהי בשלח
אמר ג'	איכה	גל ה'	דברי ירמיהו	זלן	החודש
אמר ד'	החודש	גלגל ז'	כי תשא	זלץ	ותאמר ציון
אן ה'	ר"ה	גלגל ח'	פרה	זס ד'	את קרבני
אנגרבתים	ויהי בשלח	גלג	עניה סוערה	זמה	כי תשא
אנטריקוס	איכה	גליוד	החודש	זמש	שם
שם	נחמו	גלס ב'	ויהי בשלח	זמר א'	עשר תעשר
אסכולא	בחדשה שלישי	גנס	החודש	זחצ	שובה
אספטי	ויהי בשלח	גנס	נחמו	זחש	כי תשא
אפטאי	בחדשה שלישי	גס ה'	ותאמר ציון	זש ג'	סוכה
שם	החודש	גדרם	שמעו	זזכריי	ביום השמיני
אפי ב'	סוכה	גשש	סליחות	זזא	דברי ירמיהו
אפיא	שובה	רבב א'	ביום כלות	זזיר	פרה
אפוטו ופיוס	עשר תעשר	דכוס	זאת הברכה	זזכס	בחצי הלילה
אפומטא	ויהי בשלח	דלטור	פרה	זזלק ב'	ויהי בשלח
אפופסין	אחרי מות	דמס ג'	שם	זזמא	דברי ירמיהו
אפקריסין	כי תשא	דמס ה'	כי תשא	זזמס	זכור
אפרגיאה	ביום השמיני	דמס ז'	ויהי בשלח	זזמיקון	ביום כלת משה
אפרכיא	נחמו	שם	שובה	זזפיש	ולקחתם לכם
אצותא	ויהי בשלח	שם	ר"ה	זזרן א'	החודש
ארגנטינ' ב'	בחדשה שלישי	דסקר	אחרי מות	זזברה	ויהי בשלח
ארלונין	החודש	שם	פרה	זזרימיה	דברי ירמיהו
ארך ד'	זכור	שם	בחדשה שלישי	זזכבש ד'	זאת הברכה
שם	ויהי בשלח	דק ד'	ויהי בשלח	זזש	את קרבני
ארנון	כי תשא	דריה	שוש אשיש	זזכבש ז'	בחצי הלילה
בז א'	זכור	דרלמוס	בחצי הלילה	זזכרכ	עניה סוערה
בזק	כי תשא	דריא	ותאמר ציון	זזכרחלונות	קומי אורי
ביין	סוכה	דש ד'	שור או כשב	זזכלה	ויהי ביום כלת
בלב ב'	זכור	דבהב	החודש	זזכמוד	דברי ירמיהו
שם	פרה	זה	עשר תעשר	זזכמס	שובה

אלריא, אנגרבתים, אסכולא, חדרך, פיט, קדיטין, קרעט. וכן להסך הציא בערך קרקק, נפסיקתא, בטעות והוא בעירובין דף כ"ב כמו שמוכח לנכון בערוך. וגם יש לתקן בערך אפיא שהציא אפיא של אלו היה דעמו (ז"ל פ"י דעמו), אופו של דוד, פרק קמא דסוכה, ז"ל נפסיקתא דסוכה, כמו שמוכח לנכון בערוך שם.

פסוק	ערך	פסוק	ערך	פסוק	ערך
החודש	קמע	החודש	סקפטר	כי תשא	כסף ב'
ויהי בשלח	קמפרס	ותאמר ציון	ספר	פרה	כרם ה'
בחצי הלילה	קל	אחרי מות	ענענ	שובה	כרוםנקיא
ויהי בשלח	קלון	זכור	עמלק	ויהי בשלח	כרע ב'
ביום כלת משה	קלינון	עשר תעשר	עפרן	זכור	כש ר'
ויהי בשלח	קולמוס	שמעו	עקרא ב'	את קרבני	לאט
שם	קלק	שור או כשב	פג ג'	סליחות	לב א'
אחרי מות	קלר ג'	זכור	פגר	את קרבני	לו ב'
העומר	קמים	עניה סוערה	שם	זאת הברכה	למרים
ויהי בשלח	קמפן	בחדשהשלישי	מזמא	את קרבני	לכלוך
בחד' השלישי	קנדיטון	שור או כשב	מטר	ויהי בשלח	שם
ביום כלת משה	קנמס	סוכה	פימ	פרה	לשון
שובה	קנקל	ויהי בשלח	פל ד'	ותאמר ציון	מאה
ויהי בשלח	שם	החודש	פלטמא ב'	החודש	מארת
שמעו	שם	שובה	פלמרכוס	את קרבני	מגרס
שם	קנר	ולקחתם לכם	פל ג'	העומר	שם
איכה	קסט	בחצי הלילה	פל א'	את קרבני	מח ר'
שובה	קסטנר	פרה	פלתה	ויהי בשלח	מח
קומי אורי	קסלפנס	זכור	פן א'	דברי ירמיהו	ממליות
אחרי מות	קפל	עניה סוערה	שם	זכור	מטר
סליחות	קץ	סוכה	פל ב'	שובה	מליאות
שמעו	קקל	העומר	פסנמר	ר"ה	מלמד
את קרבני	קקבטן	ותאמר ציון	פסיפון	ויהי בשלח	מנגנון
ויהי בשלח	קר ח'	ביום כלת משה	פפיליון	אחרי מות	שם
ותאמר ציון	קרקקים	כי תשא	פקרס א'	ר"ה	מסאסא
ביום כלת משה	קרמין	בחדשהשלישי	פקרס ג'	רני עקרה	מסובן
בחד' השלישי	קרמס	את קרבני	פרבטא	ר"ה	מסקר
רני עקרה	קמע	שור או כשב	פרודגמא	שמעו	מח ח'
בחצי הלילה	קרקר	בחדשהשלישי	שם	ויהי בשלח	מח ב'
אחרי מות	קשר ב'	ביום כלת משה	פרט ט'	שם	מח ג'
סליחות	רב א'	ולקחתם לכם	פרט י'	דברי ירמיהו	מתק
רני עקרה	רפע	כי תשא	פרפירא	ביום כלת משה	מתקרא
אחרי מות	רחק	שובה	פרקלא	נחמו	גביא
ותאמר ציון	שלפוחית	בחד' השלישי	פרתיזמא	זכור	נעמה
אחרי מות	שלש	עניה סוערה	פפפש ג'	כי תשא	נקר
פרה	שם	דברי ירמיהו	צחן	ר"ה	נקלונס
ותאמר ציון	שפת	ביום כלת משה	ציון	ויהי בשלח	סבן
ביום כלת משה	ששיתא	דברי ירמיהו	צייץ	בחדשהשלישי	סדר
פרה	הזן	שוש איש	צמצם ג'	ויהי בשלח	סמנמר
שם	תרת	העומר	צמת	עניה סוערה	סמפרינון
אנכי	תייר	עניה סוערה	צצלא	העומר	סנמר
החודש	שם	בחצי הלילה	צר ז'	איכה	שם
בחד' השלישי	תסוור	את קרבני	קבטין	ר"ה	סנקלט
ויהי בשלח	תר	אחרי מות	קברנט	ביום כלת משה	שם
שם	תש	כי תשא	קומקרטור	עשר תעשר	סעותיה
ר"ה	תשרי	שור או כשב	קמה	אחרי מות	סקבטר
הנשר		ויהי בשלח	קוז	בחדשהשלישי	סקפמס

(ו) הנשר הגדול רש"י ז"ל, מביא את הפסיקתא במקומות רבים, ופעמים רבים מפרש הכתובים עפ"י הפסיקתא, אף שלא הוזכרה בשם, כמו שתראה בהערותי אתר לאתר, אולם בכל המקומות שהביאה בשם, כוון להפסיקתא הישנה, לא להרבתי (ה) ואלה הם המקומות שהביאה ומוכיחה בפירושו: (ש"ב א' ב') הוא בפסקא זכור, (שם כ"ד ט') הוא ב'פ' כי תשא, (מ"א ה' י') כדאיתא בפסקא דפרה, (שם י"א) שם הוא בפסקא שם, (מ"ב ג' כ"ז) בפסיקתא ד'פ' שקלים, כ"ה בפסקא שם, (שם כ' י"ב) הוא בפסקא כי תשא, (ישעיה א' כ"א) הוא בפסקא איכה, (שם ו' ח') הוא בפסקא נחמו, (שם ל"ד ו') הוא בפסקא דהחורש, (שם ל"ט א') הוא בפסקא כי תשא, (ירמיה מ' א') כדאיתא בפסיקתא דאמטרהא דברי ירמיה. וכ"ה לפנינו בפסקא דברי ירמיה, (שם מ' ב') הוא בפסקא שם, (יחזקאל ט"ז ט"ו) הוא בפסקא דזכור, (שם כ"ז י"ז) הוא בפסקא דסוכה, (הושע ג' ב') הוא בפרשה בחדש השלישי, (עמוס ו' י"ד) הוא בפסקא דנחמו, (מיכה ד' י"ד) הוא בפסקא נחמו, (תהלים ט' א') הוא בפסקא דזכור, (שם ל' י"ב) בפסיקתא זומא (ו) הוא בפסקא דהעומר, (משלי ל' ד') הוא ב'פ' ביום כלת משה, (שם ל"א א') כדאיתא בפסיקתא (ו), (איוב ל"א מ') כך ראיתי בפסיקתא בפרשה עשר תעשר, וכ"ה לפנינו, (שם ל"ט ל') בפסיקתא דאתרי מות, כ"ה לפנינו בפסקא הזאת, (שה"ש ב' י"ג) הוא בפסקא החורש, (שם ה' ב') ג"כ בפסקא החורש, (איכה א' י"ד) הוא ב'פ' ר"ה, (ד"ה א' ב' ו'). הוא ב'פ' פרה, (ד"ה ט' ר') ג"כ שם, (שם שם) מפרש בפסיקתא כו', עיין מה שהבאתי באות ו' סימן י' שהמפרש הזה וכי פי' ד"ה איננו מרשיי ז"ל כידוע כוון בזה להרבתי, ועיין תולדות רש"י דף י"ד ע"ב. ובפירוש רש"י לש"ס, נמצא ב' פעמים שהזכיר את הפסיקתא, בשבת ל"ד ע"א ד"ה עבר הכי, מפרש בפסיקתא ד'פ' העומר כו' ע"כ, והוא לפנינו בפסקא ויהי בשלח (עיין הערה קע"א), והפסקא הזאת היא מאוחרת לפסקא דהעומר, ויש הפסק ביניהן פסקא אתר, שור או כשב, ואולי היתה לפנינו סמוכה, כמו שהיא בפסיקתא רבתי. ופעם השני מניח דף ד' סע"א, דרשינן בפסיקתא, הוא בפסקא דהעומר, (עיין הערה ע"ה) ומובא המאמר הזה בשם הפסיקתא, ברש"י תהלים ל' כ"ב. גם בפרס הגדול לרשיי, הביא הפסי' (ה' ר"ה דף מ"ב ע"א דפוס קושטניינה), כדאמרי בפסיקתא, עמי מה עשיתי לך כו', הוא בפסקא שור או כשב, (שם ה') לולב דף מ"ה ע"ב) וז"ל רבינו שלמה בליל שמיני ספק שביעי כו' וכן בפסיקתא משמע כו' עיי"ש שמביא ראיה מהפסיקתא לענין הדין, והוא בפסקא ביום השמיני, (עיין הערה ס"ג), (שם סדר פרשיות דף ס' ע"א) מ"ו בתמוז עד סוף החומש דש"ח נר"ע

(ה) ומה שהמנא בפירש"י ז"ל (שמות ו' י"ד) שהביא חז"ל בפסיקתא גדולה רחמי ל'י שקתהרס יעקב אביהם ל'י שנים הללו נשעת מומו חזר המצב ויחסם כאל' לגדל לומר שחשובים הם ע"כ. והוא בפסיקתא רבתי פסקא ז' ויהי המקריב ביום הראשון, היא הוספה מאוחרת מעתיק. ולכן המאמר הזה מוסגר בפירש"י שמה בין שני חז"ל עגולה. ובתנ"ך הגדס כנחז"ל 1620 ע"י החכם בוקסלדורף, לא נמצא ההוספה הזאת ובגדלה שהוסיפו המגיהים מפ' הרשב"ם ז"ל שהביא זאת בשם המכילתא (ולא נמצא במכילתא שלפנינו רק בפסיקתא רבתי שם). גם בפירש"י (ישעיה לא י"ד) כתב: "מדרש אגדה הוא בפסיקתא רבתי". ואף כי המדרש שהביא הוא לפנינו בפסיקתא רבתי פל"ג ורש"י אלכי (ד' כרעסלו"ה ס' ט') ככ"ז כדור כי הפלות. בפסיקתא רבתי הן הוספה מאוחרת מגיה, ורש"י רשם רק מדרש אגדה הוא, ומי יודע בלח"ה מדרש מלא דרוש הזה. (ו) מלה, זוסא"ה כרש"י היא הוספה אחרת המעתיקים שחשבו כי הפסיקתא כ"ה נקראה וזאת לעומת הדפוסת הנקראה רבתי, ורש"י מניח ד' ע"א, הביא דרשה זו בעלמה בשם הפסיקתא סתם בלי מלה וזוסא"ה. ועיין סוגיות רש"י ס' ס"ד שכח: פסיקתא זוסא"ה מובא כרש"י חללים ל' י"ב מהגדלה היא פסיקתא דר' טובי' אשר כתב ספרו חפ"ן לאלף החמישי עכ"ל. וע"ז העיר החכם הר"ם בל"ך בהערה מ"א חז"ל: בעד ערפל ישטע רק משווי שמוס, לבד כי דברי רש"י שם לא ימצאו בפסיקתא דר' טובי' כלל, אבל ימצאו בפסיקתא רבתי בפסקא י"ח פסקא העומר עכ"ל. אולם רש"י לא כוון אל הרבתי, רק להפסיקתא דילן פסקא דהעומר, כי פסקא הזאת דהעומר בהרבתי מפסיקתא כ"י הוא לקוחה. (י) המאמר לא נמצא בפסיקתא, ומובא גם בחוס' מנחות ס"ד ע"ב ד"ה ועל. עיין מה שהעירונו בלוח ח' סימן ד'.

נר'ע אר'ק שר"ש, וסיים שם בשם רבינו משולם ב"ר משה שהשיב לאחיו ר' נחמ' אותן הפסוקים שפסק רב כהנא (ר"ל בפסיקתא) נמנו וגמרו שלא להחליף בהפסוק אחרת ע"כ.

(ז) רבינו שמחה תלמידו של רש"י ז"ל (שנפטר בשנת אחת עם רש"י ד"א תתס"ה) בעל מחזור ויטור (כ"י) הובא בבית האוצר דף נ"א ע"ב, וז"ל במחזור ויטור סי' רס"ב כתוב ואלו הם סימני הפסוקים מ"ו בתמוז עד סוף החומש דש"ח נר'ע אר'ק שר"ש כו' ובסוף הסי' כתוב כך העתקתי הסדר מכ"י רבינו ר' יוסף ב"ר שמואל טוב עלם עכ"ל. והוא עפ"י הפסיקתא, עיין תוס' מגילה ל"א ע"ב. (ח) רבינו יצחק בר אבא מארי ממשיליא ז"ש בעל העיטור (שהיה בשנת תתקל"ט כמו שהביא בעצמו בהתחלת ספרו) הביא את הפסיקתא (ח"ב עשרת הדברות דף מ"ג ע"א) בפסיקתא דרב כהנא רבה תני רשב"י ירחה במקדש שיועדן זמנו של חורש כו' הוא לפנינו בפסקא דר"ה.

(ט) רבינו יצחק הנקרא שירליאון, מפרש בטוב טעם ודעת מאמר סתום בפסיקתא ביום השמיני עצרת (ומובא בא"ו ח"א סי' ל').

(י) בעלי התוס', עיין מגילה ל"א ע"ב ד"ה ר"ח, אבל בשאר מקומות שהביאו את הפסיקתא כווננו להרבתי עיין אות ז'.

(יא) הראב"ן (ח) הביא את הפסיקתא (בסימן פ"ו דף ל' ע"ב דפוס פראג) וז"ל בפסיקתא שנינו שבע שבתות המימות תהיינה אימתי הן תמימות כו' הוא לפנינו בפסקא העומר (עיין הערה כ"ג), וכן בסימן צ"ד כתב וז"ל שאלני קרובי ר' הילל (ט) הא דאמרנו בפסיקתא תן חלק לשבעה זה דור ששל משה לשבעה כו', הוא בפסקא ביום השמיני עצרת (עיין הערה מ"ח), וכן הביא הפסיקתא הרבה פעמים בפי' למחזור כ"י שהיה ביד הגאון מהר"ז מרגליות ז"ל.

(יב) האור זרוע הגדול מרבינו יצחק ב"ר משה מווינא. באלפא ביתא סימן י"ו) ואמרנו בפסיקתא מפני מה ברא הקב"ה גיהנם, וכן שם סימן נ' אמר הקב"ה לישראל הוא בפסקא ביום השמיני עצרת (שם סי' ל') ואמרנו בפסיקתא בפסוק (צ"ל בפסקא) ולקחתם לכם ביום הראשון (צ"ל ביום השמיני עצרת) תן חלק לשבעה גם לשמונה כו', הבאתי דבריו בהערה מ"ח, ה' ק"ש סי' י"ט, מביא בשם ר"ה ז"ל דאמרנו בפסיקתא כד רמך ר"א בר"ש אפסור עליו כו'. וע"ש דאמר בפסיקתא שבתחלה היה מוליך משואות ואוכל התנור מלא פת, והוא בפסקא ויהי בשלח (שם ה' תפלה סי' פ"ה) ובפסיקתא מפרש שבימי שלמה כו', המאמר הזה לא נמצא בפסיקתא עיין אות ה' סימן ד (שם ס"ס פ"ח) אנו נוהגים עפ"י אגדה כנגד תלמודנו ואמר בפסיקתא כו', עיין מה שהעירתי באות ו' סימן ג (שם בסי' ק"ב) בפסיקתא שובה כו', כ"ה לפנינו בפ' שובה (ה' סעודה סי' קצ"ט) מצאתי עיקרו בפסיקתא והאמר ציון כו', וכ"ה לפנינו בפסקא הנ"ל. (בח"ב ה' ע"ש סי' כ"ג) כדאמרנו בפסיקתא פ' ולקחתם לכם ביום הראשון (צ"ל בפסקא ביום השמיני עצרת), ריב"ל אמר צריך לקדש בתוך ביתו, עיין אות ו' סימן ד', (ה' מ"ש סי' פ"ט) ואני המחבר מצאתי בפסיקתא בפרשה אתם נצבים כו' משה כתב י"ג תורות, צ"ל בפסיקתא וזאת הברכה והמאמר הזה מובא במדרכי פ' ע"פ בשם הספרי (עיין הערה ל"ב), (ה' ר"ה סימן רנ"ו) בפסיקתא מוכיח שלא היו מתחילין תענית כ"א בער"ה ולא עשרה ימים קודם ר"ה, דאמר בפסיקתא מתענין ער"ה כו', הוא בפסקא ולקחתם לכם. (עיין הערה צ"א), (ה' תנוכה סי' ש"ב) הביא הפסיקתא בענין

(ח) מובא בתוס' שזכרנו כ"ו ע"כ ד"ה אפילו. וכן בתוס' חולין מ"ז ע"כ ד"ה ואפילו, וה"ר אבן כחב. עיין קורא הדורות דף י"ד ע"כ ובהגהת הרב החכם הר"ד קאססעל סימן י"ז וי"ח: וחי בסוף מלה התענית והתחלת מלה העשירות. עיין ראב"ן סימן י"ד, י"ט, כ', מ"ח, ס"א. שם מזכיר בעצמו שנת חתק"ב, חתק"ח, חתק"ג, חתק"ה, אבל דקדק ק"מ ע"א מובא טוסה הנט שנת ה"א ושבע שנים, המה דברי המעתיק והראב"ן בעצמו כתב רק: "ך וכן לנדיחא העולם". חולם המעתיק ה"ג השנה אשר בה העתיק.

(ט) הוא ר' הילל, המובא בתוס' סוטה ע"ו ע"א ד"ה כמין, ובדף ל"ח ע"א ד"ה אינו. עיין שה"ל אות ה' סימן ט' ובקורא הדורות דף ט"ז ע"א ובהגהת הרב החכם מהר"ד קאססעל סימן ע"ו.

בענין תנוכה, צ"ל בפסיקתא רבתי, והוא ריש פ"ג (ה' מילה סי' שס"ט) ודרשו לה בפסיקתא כו' הוא בפסקא דהעומר (עיין הערה ל"ח) ומובא ג"כ ברש"י מגילה ד' ע"א, בשם הפסיקתא, (ה' ר"ח סי' תנ"ג), ובפסיקתא דסוכות תני מ"ה נקצבין כו' הוא בפסקא ולקחם לכס (עיין הערה ז').

(י) רבינו אלעזר בר יהודה מגארמיוא בעל הרוקח, (חד מבעלי התוספת מובא בתוס' שבועות מ"ו ע"א ד"ה עביר, עיין פני יהושע שלחי פ"א דמגילה והיה חי בסוף אלף החמישי) מביא את הפסיקתא דילן, ויכנה בשם פסיקתא, כי הגרפסת הוא קורא תמיד בשם פסיקתא רבתי, כמו שתראה (ה' חסידות ש' התורה) ואמרינן בפסיקתא כו', הוא בפסקא החדש השלישי, (שם שרש זכיות) כמה דמיונות ראו בסיני כו' בפסיקתא ע"כ, הוא ג"כ בפסקא שם. (ה' תשובה סימן י"ט) ובפסי' שובה אריב"ל אם קרעתם כו', הוא לפנינו בפסקא הלז, (ה' שבת סימן כ"א) ובפסיקתא דסוכות ביום השמיני עצרת כו' כ"ה לפנינו בפסקא הזאת, (שם סי' ג') בפסיקתא שמעו, כ"ה לפנינו, (ה' ר"ה סימן ר') הכי איתא בפסיקתא. הוא בפסקא ר"ה, (שם) בפסיקתא א"ר יאשיה כו', הוא ג"כ בפסקא ר"ה, (שם) בפסיקתא יהודה בר נחמני כו', הוא ג"כ בפסקא ר"ה, (שם) בפסיקתא מרריכך בדרך חלק, הוא ג"כ שם, (שם) בפסיקתא ר' ברכיה פתח, הוא ג"כ בפ' ר"ה, (שם) ונקרא תשרי בפסיקתא חשירי ותשובת כל חובינין, הוא ג"כ בפסקא ר"ה, (שם סי' ר"א) ובפסיקתא דרש כו', הוא ג"כ שם. (שם סי' ר"ג) בפסיקתא א"ר תחליפא כו' הוא ג"כ שם, (שם סי' ר"ו) בפסיקתא דסוכה, הוא בפסיקתא הזאת, (שם סימן ר"ב) בפסיקתא תני ר' חייא כו' הוא בפסקא דסוכה, (שם) בפסיקתא תודיעני אורח חיים נדרש על לולב, הוא בפסקא דסוכות, (סימן רכ"א) ואיתא נמי בפסיקתא דסוכות, כ"ה לפנינו בפסקא הזאת, (ה' ר"ח סי' רכ"ח) בפסיקתא תני מ"ה נקצבין כו' הוא בפסקא ביום השמיני עצרת, (ה' ר' פרשיות סי' רמ"א) אמרות ה' אמרות מהורות כו', הוא בפסקא דפרה, וחסר הציון ברוקח פסיקתא, וכן (סימן רמ"ב) החדש הזה לכם כו' הוא מפסקא החדש, וחסר הציון פסיקתא (ה' עצרת סי' רצ"ה) במדרש בחדש השלישי, אמר הקב"ה לישראל, הוא בפסקא בחדש השלישי, (ה' תוש"ם סי' ש"ו) בפסיקתא דסוכה כו', מובא כבר בס' רכ"ח, ויש להעיר כי בב' מקומות יש לחקן ברוקח שצ"ל בפסחים, במקום פסיקתא, א' ה' שבת סי' ע"ש, בפסיקתא בפ' ואלו דברים, שחטו ונמצא מרפה, הוא בפסחים (דף ע"א ע"ב), ב' בה' ברכות סי' ש"כ, בפסיקתא בפ' מקום שנתנו, משמע שצריך להפסיק בין ה' אחד לבשכ"ם, צ"ל בפסחים, והוא ברך ג"ו ע"א, ועיין באות... שהעידותי שלפעמים מובא ברוקח בשם פסיקתא ולא נמצא בפסיקתא גם לא ברבתי, גם העידותי באות ח' סימן ו', שלפעמים אף שהביא בשם פסיקתא צ"ל פסיקתא רבתי. (י) שבולי

(י) כי הרוקח צעמנו כמעט בכל המקומות שהביא מאמרי הפסיקתא רבתי, כחג בפירוש בפסיקתא רבתי, ואחז להקוראים רשימה מכל המקומות אשר הפסיקתא רבתי מובאה שמה ונקראה בשם (ה' תשובה סי' י"ח) בפסיקתא רבתי, והוא לפנינו פליא אות א'. (ה' ר"ה סי' ר"א) בפס', הוא בפ' נחשדש השביעי פ"א אות ג' (סימן ר"ג) בפסיקתא רבתי בפ' הרנינו, הוא פסקא הרנינו פ"ט. (ה' יו"כ סי' רט"ו) בפס' בפ' רני ושמיח, הוא בפ' ל"ה. (שם סי' רי"ו) במדרש הרנינו בפסיקתא רבתי. (צ"ל ובפסיקתא רבתי, עיין מה שכתבנו בסמוך) וכלבד שיתקן במקום לנוע, הוא בפסקא מ"ה פסקא לדוד משכיל. (ה' תנוכה סי' רכ"ו) בפ' רבתי למה מדליקין נרות בתנוכה כו', נר תנוכה שהוא שמן ביום ראשון כו'. המאמר הראשון הוא ברש פסקא ג' פ' חמור שיר תנוכה, והמאמר השני נר תנוכה הוא ברש פסקא ג' ביום השמיני נשיא. גם מאמרו מונח בסמ"ח ה' תנוכה בשם השאלות. וכן בשבולי הקטן כ"י עבודה ה' קס"ה, ובשכ"ל הגדפס ה' תנוכה סוף סי' ל', ובאבודרהם סדר חפלת תנוכה דף פ"א ע"א בשם רב אחאי גאון בעל השאלות. ומנן ב"י אור"ח סי' תרע"ו סי' ד' מביאו בשם הילמדת ובפסיקתא רבתי. וכן עוד מקודם לו המדרכי, ובמהל"ש מונח ג"כ המאמר בשם השאלות, ובלי ספק בעל השאלות לקח דבריו מהרבתי. ובעל א"ז ה' תנוכה סי' שכ"ב מביא בשם פסיקתא וצ"ל פסיקתא רבתי. (ה' ר"ח סי' רכ"ו) בתחלת פסיקתא רבתי שכתב ולא הזכיר של ר"ח כו' הוא ברש פסקא א'. (שם שם) פסיקתא רבתי ראשי חדשים שקולים כמועדות, הוא ג"כ ברש פסקא א'. (שם סי' רכ"ט) וברש פסיקתא רבתי, א"ר לוי עמידה ירושלים שחאה כא"י

יך) שבולי הלקט מרבינו צדקיהו ב"ר אברהם הרופא ז"ל (יא) (כ"י אשר ראיתי אצל המנוח הרב החכם הגדול מר"ם מינץ ז"ל נכתב על קלף בשנת רס"א) הביא את הפסיקתא וכל המאמרים נמצאים לפנינו בפסיקתא דרילן (יב) בערוגה הראשונה

היא בספקא א'. (ה' ד' פשוט ס' רל"ג) בפסיקתא רבתי למה מתחילין לגבות מאחד כו' הוא בספקא שקלים ס', והרוקח הביא שם ג' מאמרים יחד למה מתחילין לגבות, הוא בר"ס הספקא (אות א') והמאמר זה יתנו ו' גמוסין [ל"ג גמוסין] הוא שם (אות י"ב), והמאמר אר"א בר כהנא כיון שקבלו ישראל את התורה הוא שם (אות ו'). וכן (ה' עשרת ס' רל"ה) בפסיקתא רבתי שבע שבתות הוא פ"ח ספקא העומר (שם ס' רל"ו) בפסיקתא רבתי י' דברות כנגד י' מאמרות, הוא פכ"א ספקא עשרת הדברות. (אות י"ג) ובשבולי הלקט כ"י ענין תפלה ס' ח' מובא ג"כ מאמר הזה, וז"ל מלינו הגדה שעשרת הדברות כלולים בעשרה מאמרות. ועיין בפסיקתא זוטרותא וזוטרותא וזוטרותא (דף ס"ח ע"ב) עשרת הדברים ניהו כנגד עשרה מאמרות אנכי כנגד י' אור כו' ע"ש. (ה' ת"ב ס' ש"ב) בפסיקתא רבתי בטר"ב [ל"ג] לאמר ט"ב] מותר אחד בכל הדומה [ל"ג שדומה] כלאי היה ממו מוטל לפניו וקברו, הוא ר"ס פל"א ספקא והאמר ליון. (ה' אסור והתר ס' חס"ט) בפסיקתא רבתי ב' עשר תעשר כשנבקש לכתוב את התורה לא היו מלאכים מניחין אותו כו' הוא בפסיקתא רבתי סוף ספקא כ"ה.

ומאשר לי עוד להעיר כי מ"ש למעלה ש"ל במדרש הרנינו ובפסיקתא רבתי, יען כי לפני הרוקח היה המדרש הרנינו מדרש בפני עצמו, ונקרא מדרש הרנינו ע"ש הכתוב הרנינו לאלהים עיונו (תהלים פ"א) ובפסיקתא רבתי נעקרו הרבה מאמרים ממדרש הזה, כמו שחזרה הרבה מאמרים שהיו הרוקח מן המדרש הזה, מאלפים בפסיקתא רבתי כמו (ה' השוהה ס' מ"ח) במדרש הרנינו שובה ישראל כל מה שברא הקב"ה הוא בפסיקתא רבתי ספקא מ"ד (אות ו') (ה' ר"ה ס' רל"ג) עשרת הימים מר"ה עד יו"כ במדרש הרנינו כנגד קרבנות יו"כ כו', הוא לפנינו בפסיקתא רבתי פ"מ בחודש השביעי אות ה'. (ה' יו"כ סוף ס' ר"ד וס"ו) ר"ח) בענין עבירות שבין אדם להקב"ה וצריך האדם להעביר על מדותיו וסיים וכן בירושלמי פ' החובל ובמדרש הרנינו. ומאלף לפנינו בפסיקתא רבתי פל"ח ספקא לימדנו רבינו אם הייתה קטטה. (שם ס' רט"ו) במדרש הרנינו כיון שישראל פורטים עונותיהם כו', נמאלף בפס' רבתי פמ"ה אות ב'. (ה' יו"כ ס' ר"ח) במדרש הרנינו ובלבד שירחצו במקוים לטוב, הוא בפס' פמ"ה ספקא לדוד משכיל. (שם שם) במדרש הרנינו דרש רבינו הקדוש שובה ישראל, נמאלף בפסיקתא רבתי פמ"ד אות ט'. (שם שם) במדרש הרנינו אשרי נשוי פשע כו' הוא בפס' ספקא מ"ה אות ב'. וכן בשבולי הלקט כ"י ערוגה עשירית ס' רל"ג, ובתניא רבתי ס' ע"ו, במדרש הרנינו שופר שניקב וכו' והוא בפסיקתא רבתי פל"ט. וכן עוד בשבולי הלקט ובתניא רבתי שם, במדרש הרנינו שופר של בעל מוס כשר לחקוע בו, הוא ג"כ בפסיקתא רבתי שם, אך בשבולי הלקט ואחריו העתיק בעל תניא רבתי, המאמר הזה בעשות, וז"ל בעל מוס כשר לחקוע ברה"מ ומוסב על החקוע בעצמו, לא על השופר, כמו שהוא לכתוב בפסיקתא רבתי שם, א"ר עקיבא בעל מוס כשר לחקוע ברה"ה. עיין בזרע אפרים שם. גם ראיתי במצן ב"י ה' פסח סימן ח"ן הביא בשם מדרש הרנינו פ' סוכה (המובא בשבולי הלקט) שהטעם שאין גומרין ההלל כל ימי הפסח הוא לפי שנטבעו המצריים, וכתוב בנפול אויבך אל השמח ע"כ. והמאמר הזה נמאלף בפסיקתא אחרת דסוכה. גם בירושלמי סוכה פ"ד ה"ה. ועיין הערה נ"ח.

(יא) המחבר הזה חי בראש האלף הזה כאשר כתב בעצמו שם, ערוגה השביעית סדר התעניות ס' רס"ד וז"ל: כתבו זה לזכר מה שאירע בימינו על רוב עונותינו אשר גמרה לנו ושפרה תורת אלהינו בשנה ה"א וארבע לגדירות העולם ביום שפי' פרשת זאת חקת הגמרה בעשרים וארבע קרנות מלאים ספרי תלמוד והלכות ואגדות בפרשת כאשר שמענו לשמע און וגם מן הרבנים שהיו שם שמענו כו'. ומובא בשמו בתניא רבתי סוף ס' נ"ח.

(יב) גם הביא את הרבתי, ח"ל שם ערוגה הראשונה ענין תפלה ס' ו' בפסיקתא רבתי דעשר תעשר כבד ה' מהוקך קרי ב' מחיק, שאם היה קולך ערב ויושב בבית הכנסת עמוד וכבד את ה' מקולך כו' בן אחוזו של ר' אלעזר הקפר היה קולו נאה והיה אומר לו חיית בני עמוד וכבד את ה' ממה שחנך כו' והוא לפנינו בפסיקתא רבתי פכ"ה. וכן מובא בשבולי הלקט בהדפס כלל ראשון ה' תפלה סוף ס' ד', ובתניא רבתי סימן ג', ומובא במצן ב"י אר"ח ס' ל"ג בשם שבולי הלקט. ועיין הערה כ"ז לספקא עשר תעשר. וכן חזרה לעיל בהערה י' שהבאתי משבולי הלקט כ"י ענין תפלה ס' ח' שכתב מלינו הגדה שעשרת הדברות כלולים בעשרה מאמרות, והוא בפסיקתא רבתי פכ"א אות י"ט, והרוקח הביא זאת בשם הפסיקתא רבתי ע"ש.

הראשונה ענין תפלה סוף סימן ב', ובפסיקתא ואתה מחיה את כלם, לפי שהן כלן נהנין מזוי השכינה כו', ונמצא בפסקא את קרבני, (שם סימן ח') והעשרה לבושים מפורשים בפסיקתא דרשוי אשיש כו', ונמצא לפנינו בפסקא הזאת, (שם סימן כ"ג) בפסיקתא דהחודש זה עומד אחר אחר בתו בנסיות כו' והוא לפנינו בפסקא החודש, (שם) ועוד מצינו שגם בימי אבותינו נהגו בקרובות ופיוטים כדאיתא בפסיקתא דסוכה כך דמך ר' אלעזר ב"ר שמעון היה דרוו קורא עליו כו', ופה לפנינו, (שם) וראיות יש כדאיתא בפסיקתא כו', נמצא שם בפסקא ולקחתם לכם, עוד שם נראה לי דר"א ב"ר שמעון הוא ר' אלעזר קלירי דמצינו בפסיקתא שכדראשונה היה מוליך משואות ואוכל מלא תנור פת כו', והוא בפסקא ויהי בשלח, (ערוגה השנית סי' פ"ב) וכ"ה מפורש בפסיקתא דשור או כשב, ר' יהושע דסבנין בש"ר לוי משל למלך שנכנס למדינה והוציא כרוז כו', הוא לפנינו בפסקא שם. (עיין הערה פ"ח), (שם שם) מענגיה לעולם כבוד ינחלו, על שם האגדה בפסיקתא דבאתי לגני ר"י דסיכנין בש"ר לוי אמר, בזכות ב' דברים ישראל מתענגים לפני המקום כו', הוא לפנינו בפסקא עשר תעשר, (עיין הערה כ"ב) ומובא במרן ב"ה שבת סי' רפ"ז בשם שבה"ל, (שם סי' קכ"ו) ובפסיקתא דשור או כשב דורש שם צדקתך כדריי אל כו', הוא לפנינו בפסקא שם, (שם) גם בפסיקתא מוכיח כן שכך סורן שמתחיל לדרוש צדקתך כדריי אל כו', שם בפסקא דשור או כשב, (שם סימן קכ"ט) וכן מפורש בפסיקתא דויהי ביום כלות משה, מהו ביום כלות ביום שכלו המזיקין מן העולם כו', הוא לפנינו בפסקא הראשונה, (עיין הערה ק"ד). (ערוגה השביעית סימן רמ"ח) ובפסיקתא דויהי בשלח ר"א בר"ש שאל את ר"ש בר"ר בן לקוניא חמיו מה רין דכתיב שמלתך לא בלחא מעליך כו', הוא לפנינו בפסקא דויהי בשלח, (ערוגה העשירית סדר ר"ה סימן רפ"ב) ויש שמתענין ער"ה ויש להם סמך בירושלמי דנדרים כו', ובפסיקתא דסוכה דבי איתא, ולקחתם לכם ביום הראשון וזלא מ"ו הוא כו', הוא בפסקא ולקחתם לכם, (שם סי' רפ"ד) יש נודנים להתענות בשני ימים של ר"ה וסומכין על הפסיקתא, שיש ספרים שכתוב בהן, באין גדולי ישראל ומתענין בר"ה, הוא בפסקא דסוכה שם, עיין בהערותי, (שם סימן רפ"ו) ומפורש בפסיקתא דר"ה, כתוב אחד אמר יום תרועה כו', הוא לפנינו בפסקא דר"ה. (שם שם) דביא בשם ר"ש שכתב ב"ה הפרדס, מה שנהגו לומר ודברך אמת וקיים לעד, לפי מה שדרשו דבותינו בפסיקתא דר"ה לעולם ה' דברך נצב בשמים תני בתקיעתא דרב כו', הוא בפסקא דר"ה. (שם סי' רצ"ב) בפסיקתא דר"ה ר' יאשיה פתח, אשרי העם יודעי תרועה ואו"ה אינן יודעין להרע. כמה קרבנות וכמה בוקיניוס יש להם כו' הוא לפנינו בפסקא דר"ה. (שם סימן ש"ב) ומפורש בפסיקתא לאוהבו של מלך שהיה נידון לפני המלך כו', הוא בפסקא דר"ה (שם ערוגה י"א סימן שכ"ב) והמנע שתקנו לתקוע במוצאי יו"ב להודיע כי נצדקו בדיון כו', ודומה לזה מצינו בפסיקתא דסוכה, שובע שמחות את פניך כו' כו', אלא הוין דנסיב ביין בידיה אנו ידעין רהוא נצוח כו', הוא בפסקא ולקחתם לכם. (שם ה' מילה סימן ד'). ובפסיקתא דרש אשר קדש יריד מבטן כו' עי' אות ח' סי' ח' שהעירתי שזה לא נמצא בפסיקתא, ודע כי כל זאת שהבאתי הוא בשבולי הלקט כ"י, אבל בשבולי הלקט הנדרס מובאה הפסיקתא רק ב' פעמים, (בה' ר"ה סי' צ"ג) בהפסיקתא דסוכה הזאת איתא הלכתא, (מוסב על המאמר שלפניו ושעו המרפסים והצינו באותיות גדולות כי חשבו שמוסב למטה על המאמר ער"ה שחרית עיי"ש), וכן עוד שם, וסומכין על האגדה בפסיקתא דסוכה, שכתוב בהן באין גדולי הדור ומתענין בר"ה, והוא מ"ש בשבה"ל כ"י סי' רפ"ד. (מו) תניא רבתי, שהוא קיצור משבולי הלקט כ"י, הביא את הפסיקתא כמו שמצאה מובא בשבה"ל, כמו סי' י"ז, כ"י, כ"ז, ע"ב, ע"ג, ע"ה, ע"ז, פ"ב צ"ה, הוא לקוח משבה"ל כ"י, סי' פ"ב, קכ"ו, קנ"ו, רי"ח, רפ"ה, רפ"ו, ש"ב, רצ"ב, ה' מילה סימן ד', והמאמר האחרון לא נמצא בפסיקתא והעתיק כמו שמצא בשבה"ל עיין לעיל.

(מו) הסמ"ג ה' מוסיפין עליו קצ"ט, שנינו בפסיקתא א"ל הקב"ה לישראל כמה עומרים כו', הוא בפסקא דהעומר, (עיין הערה ל').
(יו) המרדכי, מגילה פרק בני העיר, הביא בשם רבינו משולם נמנו וגמרו שלא

שלא לרחות הפטרות נו"ע אר"ק שד"ש הואיל ופסקה רב כהנא עיר שם, וכן אנו נוהגין עפ"י הפסיקתא כו'. עוד שם כתב רבינו יוסף ט"ע כו', וכן סדרן בפסיקתא כו'. במ"ק בתנאים דשייכי להו ט"ב כתב וז"ל מימי הפטורת מי"ז בתמוז דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש כו'.

(יח) הרמב"ן. בפירושו לתורה סוף פ' נח (בענין אור כשדים) כתב ובמדרש קומי אורי כו', וז"ל בפסקא קומי אורי (עיין הערה ר"י).

(יט) הרב רבינו יצחק אבדחב, בספרו מנורת המאור הביא את הפסיקתא, ובכל המקומות אשר ישא את שמה על שפתיו כתב, כדגרסין בפסיקתא, וכוון בכל המקומות אל הפסיקתא דילן, כי את הרבתי לא ראה ולא הביאה כלל, כמו (בסימן צ"ב), הוא בפסקא דהחורש (סימן צ"ג) הוא בפסקא שובה, (סימן ק"א) הוא בפ' ביום השמיני עצרת, (סימן קי"ח) הוא בפ' שובה, (סימן קמ"א) (יג) הוא בפסקא ויהי בחצי הלילה (עיין הערה כ"ח), (סימן קמ"ט) הוא בפ' סוכה, (סימן ל') ג"כ שם, (סי' קי"ז) הוא בפ' ביום השמיני עצרת, (סימן קנ"ד) הוא בפ' עשר תעשר (שם) הוא בפ' ביום כלות משה, (סימן ר"ל) בפ' ויהי בחצי הלילה (סי' ר"מ) ג"כ שם, (סי' רע"ה) הוא בפ' שובה, (סי' רע"ו) ג"כ שם. (עוד שם) נמצא ג"כ בפסקא שם, (סי' רע"ט רפ"ב ורפ"ד) ג"כ בפסקא שם, (סי' רצ"א) בפ' ר"ה, (סי' רצ"ג) בפ' שובה, (סי' רצ"ג) בפ' ביום השמיני עצרת, (סי' רצ"ט) בפסקא שובה, ומן המאמר אמר דוד הוא בפסקא סוכה (יד).

(כ) מדר"ם מרונבערג, בתשובה סי' תכ"ז, מה יש להפסיד בין כסא לעשור, כך אנו נוהגין להפסיד שובה, כסימן הפסיקתא דש"ח כו'.

(כא) הגהות מימוניות. (ה' תפלה פ"ו אות ג') כדמשמע בפסיקתא כו' כוונתו לפסקא ולקחתם לכם, (עיין מ"ש לעיל סימן י"ד משבולי הלקט סי' ח) (שם פ"ג אות פ') אבל אנו נוהגים כו', וכן איתא בפסיקתא. (לענין הפטרות) (ה' שופר פ"א אות א') אמנם בפסיקתא פ' ולקחתם לכם למרנו שמצוה להתענות בער"ה כו'. ומ"ש בה' תפילין פ"א אות צ' וכן משמע בפסיקתא דאמר מפני מה יורד נקודה אחת למטה כו' הוא בפסיקתא רבתי פכ"א ונשנה גם בירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. וכן תראה בהל' מלכים פ"א ה"ו אות ב' הביא מקור לדברי הרמב"ם ז"ל לענין מצוי מלכים והוא שירא הבן ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה, שנובע מהפסיקתא שכתב בה, ובלבד שירא נוהג כמנהג אבותיו ע"כ, והוא לפנינו בפסקא אחרי מות, ומה שהביא שם מירושלמי הוריות מלך שמת כל ישראל ראויין למלכות, מפורש שם לפנינו בבבלי הוריות, י"ג ע"א, וגם הכסף משנה מנהג הביא שם דברי הפסיקתא כמו שמוצאת בהנ"מ (טו).

רבינו

(יג) בדפוס למשטרס עם סי' נפש יהודה, בטעות כדגרסין בפסחים ק"ט, וז"ל כדגרסין בפסיקתא, וכן הביא המחבר הזה כסי' ר"ל, ונשנה ג"כ במדרש חזית כפ' שחורה אני.

(יד) ויש להעיר שמה שהביא כסי' קמ"א וסי' ר"ל, אף שזיינתי פסקא ויהי בחצי הלילה ככל זמא לא נמצא לפנינו בפסיקתא כלשונו רק במדרש חזית כפ' שחורה אני. גם מה שהביא כסי' ר"ל הכך יפה רעיון, לא נמצא בפסיקתא רק במדרש חזית כפ' חזק. גם בסיון ר"ה בעשרת ימים אין כתיב כאן אלא כעשרת הימים אלו עשרת ימי תשובה, לא נמצא בפסיקתא רק בירושלמי כטורים פ"ב ה"א, ובמדרש שו"ט מזמור כ"ו ובמדרש שמואל סוף סכ"ג ועיין בבלי ר"ה דף י"ח ע"א. גם בסיון ט' הביא בשם הפסיקתא משל לנע"ב שהיה לו שתי פרות כו' לא נמצא בפסיקתא, רק במדרש ס"ר פ"ה ובמדרש שו"ט מזמור ס"ו. גם יש עוד להעיר שבעני מקומות הביא בטעות מכלילתא במקום פסיקתא, בסיון קמ"ו ואמרין במכלילתא בחודש השביעי שהוא משווע במזל וכו' והוא בפסקא דר"ה ולא במכלילתא, עיין הערה ס"ה. וכן בסיון ר"ד מצינו במכלילתא בחודש השביעי בחודש חשוון מעשים וכו' הוא ג"כ בפסקא דר"ה.

(טו) מן ב"י נעלמו לא ראה את הפסיקתא ובכ"מ שמציאה הוא מזכיר שם הספר אשר ממנו לקחה, כמו ה' תפילין סי' ל"ו כמו שמוצא שם צמור, ברכות השחר סי' ל"ו בשם החוס' ה' תפלה סי' ק"א בשם ארחות חיים, שם ס"ס קי"ג בשם הרא"ש, שם ריש סי' קכ"ה בשם ארחות חיים, ה' שבת סי' רפ"ו בשם שבולי הלקט, ה' ר"ה סי' תקפ"א בשם הגהות מיימוניות ה' ר"ח סי' תכ"ח כמו שמוצא צמור שם, ה' תנוכה סי' תרע"ז בשם המרדכי.

כב רבינו אהרן הכהן מלונל, בספרו ארחות חיים הביא את הפסיקתא (פז)
(ה' תפלה אות כ') ואמרינן בפסיקתא מן הארץ עד לרקיע מהלך ח'ק שנה כו',
הוא בפסקא אחרייתא דסוכה (יז), (שם אות פ"ב) ופי' אלהיך ציון זה ישראל,
כראיתא בפסיקתא, ארי' חזרתי על כל המקרא כו' הוא לפנינו סוף פ' אנכי, וכן
מובא באבורדרה בפ' נקדישך בשם הפסיקתא, (יח) (ה' קריאת ס"ת אות ס"ד)
סדר הפטורות שקורין מפנחס עד תג הסוכות סימן רש"ח נ"ע אריק שד"ש כו',
דרכי איתא בפסיקתא. (ה' שבת אות א') הביא בשם הר"ם נ"ע, וז"ל ובשמי"ע
ובש"ת מתחיל החזן הגדול בכבוד שמך לפי שכ' יספת לגוי נכבדת, וגדרש בפסיקתא
על האבות ושמי"ע, וש"ת ע"כ, היא בפסקא ביום השמיני עצרת, ומובא ג"כ בכלבו
סימן ל"ז, (סוף ה' תפלת המעדים אות ט"ז), והלולב שאנו מנענעין להודיע כי
נצחנו כל המקמרים עלינו בדאמרינן בירושלמי ובפסיקתא, הוא בפסקא סוכה,
(ה' תפלה סימן ע"ב) התפלה צריכה קול בחזקה כו' חסר הציון פסיקתא, עיין
הערה פ"ט לפסקא שובה.

(כג) רבינו נסים באלפסי, (ר"ה פ"א) מדגרסינן בפסיקתא בשם ר"א (בפ'
דרשו ה' בהמצאו) דתניא בכ"ה בארול נברא העולם כו' וגרסינן חו' דהם בפסיקתא
נמצא אומר בר"ה נברא אדה"ד וכו'. הוא לפנינו פסקא ר"ה עיין הערה ד'. ובמעות
נרשם בפ' דרשו, ומובא ג"כ במאור עינים פ"מ דף קע"א ע"א ד' בערלין, שכתב
ובפסיקתא על הכתוב לעולם ה' אשר הביא הר"ן ז"ל בפ"ק דר"ה, והמאמר האחרון
שהביא הר"ן מובא ג"כ בשם הפסיקתא ברוקח סימן ר', ובמנורת המאור סימן
רצ"א, ובאבורדרה ס' תפלת ר"ה בפ' היום דרת עולם, וכן עור בהר"ן מגילה
פ"ג, מפטירין שמעו לפי שאנו נוהגים עפ"י הפסיקתא כו'.

(כד) המור. ה' ר"ה ס' תי"ט, ואיתא נמי בפסיקתא כל מונותיו של אדם
כו', הוא-בפסקא ולקחתם לכם, ומה שהביא עור בס' ל"ז בשם הפסיקתא עור"ב
נברא בידך, הוא בפסיקתא רבתי פכ"א, ובסוף ס' תכ"ה הביא בשם הפסיקתא
לענין הפטירות, ע"ש. וכן בקיצור פסקי הרא"ש (שחברם רבינו בעל המור) סוף
ר"ה, בפסיקתא בפסוק [צל בפסקא], ולקחתם לכם, יש שמצוה להתענות ערה.
(כה) הרא"ש (ברכות פ"ה ס' כ"א) כדאמר בפסיקתא, כד רמך ר"א בר"ש
קראו עליו דורו מכל אבקה רוכל כו', הוא בפסקא ולקחתם לכם. וכן (מגילה פ"ד
ס' ג') בסדר הפטירות הסודיות במדרש פסיקתא.

(כו) המנהיג, (ה' תענית ס' י"ז) הביא בשם מגילת סדרים שנינו בפסיקתא
מפרשת עד י"ז בתמוז מפטירין לענין הפרשיות דומה לדומה משם ואילך הכל לפי
הזמן ולפי המאורע תלמא דפורענותא ושבעה דנחמתיא כו', והנה המלות שנינו
בפסיקתא הם במעות וצל' אנו נוהגים עפ"י הפסיקתא, (ה' אתרוג ס' י"ח) הביא
והלולב שמנענעין להודיע כו'. כדאמר בירושלמי ובפסיקתא, והוא בפסקא דסוכה,
ועיין עור בהקדמתו שכתב שרבריו מיוסדים ע"ד הירושלמי כו' והפסיקתא, ומה
שהביא בה' תענית סימן י"ד בשם ר"ת דאיתא בפסיקתא ותאמר ציון. כונתו
להדבתי וכן בה' תפילין מה שהביאו כך אמרינן בפסיקתא מתן תורה כונתו
להדבתי פכ"א.

(כז) רבינו דוד אבורדרה. (סדר שחרית של חול בפ' נקדישך דף ל"ה ע"ב
ר' פראג) ישראל נקרא ציון כראיתא בפסיקתא כו', הוא בפסקא אנכי מובא גם
בארחות חיים, ע"ל מה שהבאתי משמו, (סדר תפלת ר"ה פ"ד ע"א) אמרינן
בפסיקתא ר' ברכיה פתח כו' הוא בפסקא ר"ה, (שם דף פ"ד ע"ד) דאמרינן נמי
בפסיקתא לעולם ה' דברך נצב כו', הוא ג"כ בפ' ר"ה ומובא גם ברוקח ס' ר',
ובמנורת המאור ס' רצ"א, וברבינו נסים באלפסי ר"ה פ"א, (סדר יו"כ דף צ'
ע"ד

(פז) עיין אות ז' סימן י"ז הבאתי שהמחבר הזה הביא הרבה פעמים בשם הפסיקתא
וכוונתו לפסיקתא רבתי.

(יז) והמאמר הזה מובא גם בטור או"ח ה' תפלה ס' קצ"ו. וע"ש במדן ז"ל, ומה שהביא
הסוד ויש בה ס"ו חיצות מובא ג"כ בלחזקת חיים שם.

(יח) ומזן י"י או"ח ריש סימן קכ"ה הביא המאמר הזה מהפסיקתא בשם ארחות חיים
ופלא דעתי מדוע לא הביאו גם בשם ירושלמי תענית ס"ד ה"ב, מגילה ס"ג ה"ו.

ע"ד) וי"א טעם אחר (על הרלקת נרות ביו"כ) מראמרינן בפסיקתא דקומי אורי ע"כ באורים כבדו ה' אלו הפנסים כו', הוא לפנינו בפסקא זו, (סדר תפלת סוכה דף צ"ב ע"א) והטעם שאנו מנענעים הלולב כו', כראמרינן בירושלמי בפסיקתא כהרין דנצחון בקרבא כו', צ"ל בירושלמי ובפסיקתא. ודבריו אלה לקח מארחות חיים ה' תפלת המועדים אות ט"ז, ושם נאמר לנכון, ובפסיקתא וכן מובא בס' המנהיג ה' אתרוג סי' ל"ח הבאתי לעיל, (סדר הפרשיות דף צ"ב ע"ז), ואמרינן בפסיקתא כו' וסימנך דש"ח כו' וכן עוד שם (דף צ"ח ע"א) אבל הפטרות דש"ח כו', ע"ש, רק מ"ש, "ואמרינן בפסיקתא" אינו מדויק והכוונה כמו שנמדרו בפסיקתא על סדר דש"ח נ"ע דריק שר"ש אנו נוהגין, כמו שהביאו החוס' מגילה ל"א ע"ב, וכן הבאתי לעיל בשם הרא"ש שכתב בסדר הפטרות הסדורות בפסיקתא. אבל מה שהביא האבודרהם (בסדר תנוכה דף ס"ב ע"א) מפרש הטעם בפסיקתא מפני שנשלמה מלאכת המשכן בכ"ה בכסליו הוא ברבתי כמו שהעירותי באות ז' סימן י"ח. והמחבר לקח דבריו מא"ח (ה' קריאת ס"ת אות נ"ט) וכן בסדר תפלת תענית (דף ע"ח ע"א) מראמרינן בפסיקתא ותאמר ציון, העירותי נ"כ שהכוונה בזה אל הרבתי. כח) הכלבו (ה' קה"ת סי' כ') סדר הפטרות דש"ח כו', דהכי איתא בפסיקתא, וכן בסימן ל"ז יספת לנוי נכברת נדרש בפסיקתא על האבות כו', הוא בפ' ביום השמיני עצרת, ולקח דבריו מאורחות חיים עיין לעיל מ"ש בשמו.

כט) מרר"ל (ה' עשית דף נ"ו ע"ב) מביא דרש על שובה ישראל, וסיים וכן נדרש בפסיקתא, והוא לפנינו בפסקא דשובה ועיין ה' י"ז בתמוז דף מ"ג ע"א, והלכות חלוקי הפטרות דף ע"ח ע"א וע"ב, שהביא סעד מהפסיקתא.

ל) אגודה, (מגילה סי' מ"ו דף קל"ד ע"א ד' קראקא) ע"ש מה שהביא בשם רבינו משולם דהפטרות נ"ע אר"ק שר"ש אינם נידחת לפני חתן. וכן עוד שם (סי' נ' דף קל"ד ע"ב) ואנו אין נוהגין כן אלא סומכין על מדרש פסיקתא כו'.

לא) פי' בראשית רבה המיוחס לרש"י, (פ"ט) מצאתי בפסיקתא פ' כי תשא, אמר משה לפני הקב"ה מ"ע אומות אותנמיית וכו', הוא לפנינו פסקא כי תשא, (עיין הערה ק"א) (פ"ה ד"ה הו' תניין) מפרש בפסיקתא שכבר נפטר רשב"י כו', כוונתו לפסקא ויהי בשלח, (שם פ"ד) ומפרש בפסיקתא, כמו שמפרש שם בפסיקתא, עוד שם ומפרש בפסיקתא, הוא בפסקא ויהי בשלח (יט).

לב) רבינו בחי בר אשר מטרקוסטא אשר בספר, בפירושו עה"ת, מביאה בריש שמות, וכך דרש בפסיקתא, אם מבקש אתה לידע כמה מניינם כו' הוא בפסקא שקלים. וכן בפ' חקת ובמדרש פסיקתא דפרה, אולם מה שהביא בפ' תרומה בכתוב ועשו ארון עצי שטים וכן הכבוד אין אנו יודעים מקומו ומה אומרים המלאכים ברוך כבוד ה' ממקומו כך דרשו בפסיקתא, כוונתו לרבתי פסקא מתן תורה.

לג) הרב החכם מהר"ם די לינאנו, בספרו מעריך הביא הפסיקתא, בערך אצוותא פסקא ויהי בשלח, בערך ארכי בריונס פסקא דאיכה, ערך דפרסיות פסקא ויהי בחצי הלילה, ערך כילי פסקא בחורש השלישי, ערך נחש פסקא דאיכה, ערך פנאין פסקא דהעומר, ערך פרוטבולי פסקא ולקחתם לכם, ערך שבתו פסקא ויהי בשלח, ערך ששיתא פסקא ויהי ביום כלות משה, גם בסוף ספרו במעשיות הביא מאמר הירושלמי תרומות פ"ח ה"ג, וסיים ובפסיקתא מוסיף, הרועים קברוהו ובנו לו נפש על קברו והיא נקרא נפשא דכלבא, והוא לפנינו בפסקא ויהי בשלח. (ר) הרב בעל מאור עינים (כ') (פי"א ד' בערלין נ"ד ע"ב). בפסיקתא דרב כהנא

(יט) ולאיתי עוד ב' פעמים מובא הפסיקתא שמה, סוף פ"ד כתב וז"ל: רליתי בפסיקתא רבתי ותאמר ציון בשעה שגא נבוכדנצר כו' עשה אסמטיצה כו' והוא לפנינו בדברתי פ"ח אות ד'. ולפנינו שם בטעות אסמטיצה (עיין ערך מלך ז' 152), והנכון כמו שהביא הפ"ח הוא המיוחס לרש"י והוא המלה הרומית stativa מנוחת הצ"ח (עיין צ"ח פ"י) בשעה שהוא עומד אסמטיצה. וכן הביא עוד הפעם את הפסיקתא בפ"ח, כ' לוי הוה פתח ליה לשמח, גוי כרחים גוי שהוא כורח הגרית כו'. וכן מפורש בפסיקתא דרב כהנא ובמדרש חזית ע"כ, מה שהביא ממדרש חזית הוא נמלא בפ' משכני, אבל לא נמלא בפסיקתא גם לא בדברתי. (כ) גם מצא את הפסיקתא רבתי (עיין פ"ט דף צ"ז ע"א) התעורר כי נחססו זה

כהנא טררש לחנא דמשליא, והוא לפנינו בפסקא אחריית לסוכות, פמ"ז פ"ד ע"ב), וכן (פ"מ קע"א ע"א) ובפסיקתא על הכתוב לעולם ה' דברך נצב בו' הוא בפסקא דר"ה, (פמ"ה דף קצ"ז ע"ב) ובפסיקתא דמשלי (כא) על מי שקולו ערב כבר ה' מהונך ממה שהנך, והוא בפסקא עשר תעשר, (פנ"ד דף רל"ד ע"א) ובפסיקתא דרבנן ירמיה והוא לפנינו בפסקא הוואת, (פנ"ז דף רמ"ז ע"א) מורוס שוטה בפסיקתא דשמעון (נא המורים) הוא בפסקא שמעון (עין הערה מ"ה) והסגרת המלות "נא המורים" כי בטעות הם והעתיק דברי הערוך ערך מר' ו' כצורחם ע"ש בהערה. (לה) עוד אחד מהקדמונים אשר ראה את הפסיקתא והשתמש בה הרבה והביאה במקומות רבים, הוא בעל הילקוט, ובכל המקומות אשר יציין פסיקתא סתם כוון אל הכ"י, וכשיציין פסיקתא רבתי כוון אל הגרפסת, והנה בעל הילקוט לא רשם באיזה פסקא נמצא המאמר שהביא מהפסיקתא או מדרבתי, ולכן אמרתי לתת ב' רשימות לפני הקוראים, מכל המקומות אשר שתי הפסיקות מובאים בילקוט, אחד לא נעדר, ובאיזה פסקא נמצאים המאמרים לפנינו, בפסיקתא דילן, ובפסיקתא רבתי, ואחשוב שיצטח להקוראים תועלת מזה, באשר ידעו מקום כל מאמר ומאמר בילקוט, מקום כל מאמר ומאמר באר היטב. (כב)

רשימה

כמה דברים וביחוד בפסקא קומי אורי שנספטו בה ענינים ע"י איזה שיאלו לידן בדבר החדש. וכמ"ש ג"כ בעל מנן אברהם, וכן בפמ"ה (קל"ד ע"ב) כתב בפסיקתא הנמלח בילקוט פתימי ה' ואפ"ה שאין להם לאחר מיתה כלום, והוא בפסיקתא רבתי פכ"א פסקא א' דעשרת הדברות ומובא בילקוט ירמיה רמז ש' ובטעות נרשם שם פסיקתא במקום פסיקתא רבתי. וכן בפמ"ז (דף רמ"ב ע"א) כתב חז"ל: לפי מה שראיתי בפסיקתא דרב כהנא נמלח אל מדרש' אככר א' בא גוריון בס' קדמון בו' כי בפסקא מתוארת לחנא דמטלליא נמנו שם (ע' אומות) אחד לאחד י"ד ליפת שלשים לחם ששה ועשרים לשם שהם סך שבטים עכ"ל. ובחלח לא נמלח המאמר הזה ר"ל חשבון של ע' אומות בפסיקתא דילן, כי שם בפסיקתא ביום השמיני נערה לא נאמר רק שהקרבנות הפרים הם נגד ע' אומות ולא יותר. ולכן אין ספק אלא שכל המאמר הזה היה לפנינו בפסיקתא רבתי, ולפינו חסרים כל הפסקות לסוכות ולשמ"ע. ועיין בה"ג ה' סופרים ס"ו ע"ה חושב ומונה ג"כ שבטים אומות עד"ז. ומי יודע מאיזה מקור שאב הכ"ב כל דבריו שמה. (כא) יען ראה בילקוט משלי רמז חתקל"ב שהביא זאת בשם הפסיקתא, ושנה וחשב כי נמלח הפסיקתא על משלי.

(כב) ודע כי בכל זה נמלח באיזה פעמים אשר נרשם בלד הילקוט פסיקתא וצ"ל פסיקתא רבתי, או להפך, וזה יהיה לדעתי משגגת המעתיקים או המדפיסים, כמו (ילקוט שמואל רמז פ"ט), נרשם בפסיקתא, והוא נמלח רק ברבתי פמ"ג וה' פקד, (רשימה רמז ש"ע), צ"ל פס"ד והוא בפ"מ בחדש השביעי (ירמיה רמז רצ"ב) הוא ברבתי פל"א ותחמך זיון (שם רמז ש') הוא ברבתי פכ"א עשרת הדברות (יחזקאל רמז שט"ה) הוא ברבתי פכ"א שמש, (לפניה רמז חקס"ז) במאמר לכן חטו לי' הוא ברבתי פל"ד גילו מלך, (זכריה רמז תק"ע), הוא ברבתי פל"ח וה' בעת ההיא, (תהלים רמז חשכ"ג) הוא ברבתי פ"ג מני אפרים, (איוב רמז חתק"י) הוא ברבתי פל"ג אכזי אכזי, ובכל המקומות מציין בטעות פסיקתא, וכן מראה להפך, (תהלים רמז חתק"א) הוא ברבתי פל"ג אכזי אכזי, מציין פסיקתא רבתי, צ"ל פסיקתא רבתי פסקא ר"ה, (איוב רמז חתק"ו) ד"ה כי הו' ידע מתי שאל, (הוא בפסיקתא פסקא שובה, (שם חתק"י) ויחזו ז"ק, הוא בפסיקתא פסקא דסליחות (ובעל הילקוט פ' שלח צ"ן בעצמו פסיקתא) קהלת רמז חקע"ד ד"א עשה הקב"ה) הוא בפסיקתא פסקא ביום השמיני נערה, גם הדע כי לפעמים נרשם בלד פסיקתא רבתי והמאמרים אינם נמלחים לפנינו שמה ונראה בעליל כי לפני בעל הילקוט הייתה הפסיקתא רבתי גדולה כבזוהא מאשר היא עתה בידנו, כי לפנינו ברבתי חסרים כמה פסקות כמו פסקא דסוכות, וש"ע וחת הנצרכה לש"ח, גם נמלחו בחוכה הרבה פסקות מועתקות אות בלח מפסיקתא שלנו, כאשר ברבתי בלח ג' יען שהיו חסרות לפני המעתיק והשלים את מחסורו כהעתיקו אותן מפסיקתא כ"י שלנו. ועיין אות ד' הערה ב' שבפסיקתא רבתי כ"י בפארמא נמלח ב' פסקות החסרות לפנינו בגרפסת, ואפשר שקובץ פסיקתא רבתי שהיה לפני הרב בעל הילקוט היה בשלמותו ונצביונו בלי חסרון ומגרעה, והנני מזה לפיכך ג"כ כל המקומות האלה המובאים בילקוט מרבתי ואינם לפנינו ונמלחים במקומות אחרים, כמו שרשמים, (שמואל א' רמז קל"ד) מרשעים יא' רשע אלה מולא נדיק מוליד נדיק בו' נרשם מדרש חז"ל, (מלכים א' רמז קע"ה) ויקן שלמה והנה חלום

ר ש י מ ה א'

מכל המקומות אשר הילקוט מביא את הפסיקתא רילן ובאיזה פסקא המאמרים נמצאים.

מקום	ר מ ז	נמצא בפסקא	מקום	ר מ ז	נמצא בפסקא
בראשית	י"ו	שוש אשיש	שם	קפ"ט (ד)	החורש
שם	ל"ב	שמעו	שם	קצ"א	שם
לך לך	ע"ד	עשר העשר	בשלה	רכ"ה (ה)	ויהי בשלה
שם	פ"א	העומר	שם	רכ"ו	שם
שם	ק"א	ר"ה	שם	רכ"ז	שם
שם	שם (א)	אחרי מות	שם	שם	שם
חיי שרה	ק"ט (ב)	את קרבני	שם	רנ"א	אנכי
תולדות	קמ"ו	זכור	שם	רס"ב	זכור
ויצא	קכ"א	ר"ה	שם	רס"ד	שם
וישלח	קל"ה	זכור	שם	רס"ה	שם
ויגש	קנ"ב	ויהי בשלה	שם	רס"ו	שם
שמות	קס"ב	שם	שם	רס"ח	שם
שם	קע"ו	שמעו	יתרו	שם	פרה
וארא	קפ"ז (ג)	ביוםכלת משה	שם	רע"ב (ו)	ברד' השלישי
בא	שם	ויהי בשלה	שם	רע"ו	ר"ה
שם	שם	בחצי הלילה	שם	רפ"ו (ז)	בחדש השלישי

משפטים

חלום עומד על כו' צפור מלפנך וכו', ג"כ ברים מדרש חזית, (שם רמז קע"ט) וידבר שלשה אלפים מל מלשי אחר תחלה ואח"כ שה"ש כו', ג"כ ברים מדרש חזית (תעיה רמז שמ"א) מה שכן תחלתו מר כו', הוא במדרש חזית כפ' כי טובים דודיק מיין, (ירמיה רמז רס"ז) בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני חלל הקב"ה הביאו ערבים כו', במדרש חזית בפסוק משכני מדרש, שו"ס חזקוני ח', מדרש משלי פ"ו, ובעל ראשית חכמה שער התשובה פ"ו דף קמ"ח ע"א, הלך אחרי הילקוט, והביא מאמר זה בשם פסיקתא רבתי, (יתחקל רמז שמ"ו) כספס בחזות יליכו ושה' נבוכדנאצר מלכא כו', עד שהביאו כל כסף וזהב ציטולים כו', הוא בפסיקתא דליכא רבתי, כפ' זכור את בוראך, ובמדרש קה"ל בפסוק וטוב העפר, ואולי היה נדבש פתיחתא רבתי, במקום פסיקתא רבתי, (שם רמז שפ"ג) עתידה ירושלים להיות מערפולין כו', הוא במדרש חזית פסוק שחורה אני, (הושע רמז תקכ"ט) גרור אפרים וגו' כל מי שיש בידו דבר עבירה וכו', לא נמלא ברבתי, (זכריה תקע"ד) ואשא עיני וארא והנה ד' מרכבות וגו' סוסים אדומים כנגד מחנה יהודה וכו' לא נמלא ברבתי, (שם רמז תקפ"ה) והיה לעת ערב יהיה אור אר"א אין מלשון של ד' מלכיות כו' לא נמלא ברבתי רק בפדר"א פכ"ה, (משלי רמז תקק"ס) מעשה בר"ה בן דוסא שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים וכו', נמלא ברים מדרש חזית, (ד"ה מר חלף פ"ב) וישב שלמה על כסא ה', אר"י אפשר לבוא לישב על כסא ה', הוא ג"כ ברים חזית, (שה"ש רמז תקק"פ) שיר התשובה והמעולה כו', כל המאמר הוא ברים מדרש חזית, (שם רמז תקקפ"א) כי טובים דודיק מיין, הוא ג"כ במדרש חזית פסוק זה, (שם ע"כ עלמות אהבך כו', אר"ב בשעה שאלה מביא לנו אורה כו', הוא במדרש חזית בפסוק לרית שמניח, (שם רמז תקקפ"ג) לסמחי ברכני פתחה ג"כ במדרש חזית פסוק זה, (ריש קהלת סוף רמז תקקס"ה) דברי קהלת משלי כתב תחלה, ג"כ ריש מדרש חזית. ואולי העטם שהביא המאמרים בשם פסיקתא רבתי הנמלאים במדרש שה"ש, יען כי בפסיקתא רבתי כ"י הנמלא בפארמא נאמר הספרים של די ראססי, אחר פסקא י"ח, נמלא מדרש שיר השירים. (עיין לעיל אות ד' הערה ב'). לכן הביאם בשם פסיקתא רבתי. —

(א) מן המאמר חלל יחזק, (ב) הציין פסיקתא בסוף רמז ק"ח מוסב על התחלת רמז ק"ט, (ג) חסר הציין פסיקתא על ויהי ברד, (ד) סוף הרמז ורמז ק"ן והתחלת רמז קצ"א, (ה) והתחלת רמז רכ"ו. (ו) והתחלת רמז רע"ג. (ז) וחסר הציין פסיקתא.

מקום	רמז	נמצא בפסקא	מקום	רמז	נמצא בפסקא
משפטים	ש"ו	החודש	שם	תתנ"א	ותאמר ציון
שם	שם"א	אחרי מות	ראה	תתפ"ו	ששעו
שם	שם"ב (ח)	החודש	שם	תתצ"ב (ח)	עשר תעשר
שם	שם"ג	ולקחתם לכם	"	תתצ"ג (ח)	"
תרומה	שם"ה	שקלים (ט)	שם	תתצ"ז	שם
שם	ש"ע	ביום כלות	שם	שם	שם
תצוה	שע"ו	שקלים	שופטים	תתקי"ט	דברי ירמיהו
שם	שפ"ו	שם	תצא	תתקל"ח	זכור
תשא	שם	שם	תבא	שם	עשר תעשר
שם	שצ"א	נחמו	וילך	תתקמ"א	ותאמר ציון
שמיני	תקכ"ד (ח)	אחרי מות	האזינו	תתקמ"ה	סליחות
"	תקכ"ה (ח)	ביום השמיני	ברכה	תתקנ"ן	וזאת הברכה
תזריע	תקמ"ז	פרה	שם	תתקנ"א	שם
מצורע	תקנ"ט	שם	שם	שם	שם
אחרי	תקע"ז	שם	שם	שם	שם
קרושים	תרכ"ו	החודש	שם	תתקנ"ב	שם
אמור	שם	פרה	יהושע	י"א	דברי ירמיהו
שם	תרמ"ג	העומר	שם	י"ד	איכה
שם	תרמ"ה	ר"ה	שם	ט"ו	החודש
שם	תרנ"א	ולקחתם לכם	שם	שם (יא)	ביום השמיני
שם	תרנ"ג (ח)	(פסקא אחרת	שם	שם	דברי ירמיהו
"	תרנ"ד (ח)	רמוכה	שופטים	ס"ב	העומר
נשא	תשי"א	ביום כלות	שמואל	קכ"ג	זכור
שם	תשי"ג	שם	שם	קנ"א (יב)	וזאת הברכה
שם	שם	שם	שם	קנ"ב	ויהי בשלח
בהעלותך	תש"ך	בחצי הלילה	שם	קס"א	בחד' השלישי
שלח	תשמ"ד	סליחות	שם	שם	שם
חקת	תשנ"ט	פרה	מלכים	קע"ד	נחמו
שם	תשס"ד	ששעו	שם	קע"ו	את קרבני
שם	שם	והאמר ציון	שם	קע"ז קע"ח	פרה
בלק	תש"ע	וזאת הברכה	שם	קצ"ב	ביום כלות
פנחס	תשע"א (ט)	דברי ירמיהו	שם	קצ"ה (יג)	אחרי מות
שם	תשע"ג	ויהי בשלח	שם	קצ"ט	כי תשא
שם	תשע"ז	את קרבני	שם	ר"א	שם
שם	תשפ"ב	ר"ה	שם	רכ"ב	שובה
שם	תשפ"ג	ביום השמיני	שם	רכ"ז (ח)	כי תשא
כסעי	תשפ"ו	החודש	"	רכ"ח (ח)	"
שם	תשפ"ז	דברי ירמיהו	שם	רל"ד	נחמו
דברים	תח"א	איכה	שם	רמ"ד	כי תשא
ואתחנן	תתכ"ח	החודש	שם	רמ"ז	שובה
עקב	תת"ן	ויהי בשלח	ישעיה	רנ"ו	איכה
					שם

(ח) וריש רמז שס"ג. (ט) ומן המאמר משל למלך הוא מספקא ביום כלת משה, ומן המאמר זש"ה רבים אומרים לפשי הוא ג"כ מספקא כי תשא. (י) מן ארשב"ל וחסד הניזון פסיקתא. (יא) הניזון פסיקתא מוסב על המאמר שלפניו, ר' נחמן אמר קן חלק לשבעה, והניזון ז"ל סמ"ו מוסב על המאמר ד"ה זה הדגדג. (יב) ד"ה ויכו מזינו שלל המלמד סניגורא כו'. ובטעות מזינו בלדו מדרש. וכן בילקוט נרבה רמז תתק"ן מובא לנכון בשם הפסיקתא. (יג) הניזון פסיקתא מוסב על המאמר ולא היו נגבחות.

מקום	רמז	נמצא בפסקא	מקום	רמז	נמצא בפסקא
שם	רנ"ח	שם	שם	שם	נחמו
שם	שם	שמעו	שם	שכ"ו	דברי ירמיהו
שם	שם (יד)	קומי אורי	שם	שכ"ז	שם
שם	ר"ס	כי תשא	יחזקאל	שמ"ד	העומר
שם	רס"ו	ותאמר ציון	שם	ש"ן	דברי ירמיהו
שם	ר"ע	איכה	שם	שנ"ה	שובה
שם	רפ"ד	דברי ירמיהו	שם	שם	שמעו
שם	ר"ץ (טו)	איכה	שם	שס"ד	איכה
שם	רצ"ב	קומי אורי	שם	שפ"ב	את קרבני
שם	רצ"ז	ביום השמיני	הושע	תק"ו	שובה
שם	ש"ב	דברי ירמיהו	שם	תק"ח	החורש
שם	שם	העומר	שם	תקיט (כב)	שם
שם	ש"ז	נחמו	שם	תקכ"ד	איכה
שם	ש"ח (טז)	שם	שם	תקל"ב (כג)	שובה
שם	ש"ו	פרה	יואל	תקל"ד	שם
שם	ש"ץ	בחד' השלישי	שם	תקל"ה	שם
שם	של"ג	ותאמר ציון	עמוס	תקכ"ס	שם
שם	של"ד (יז)	רני עקרה	מיכה	תקנ"א	קומי אורי
שם	של"ו	אנכי	צפניה	תקנ"ז	אנכי
שם	של"ז	שם	תהלים	תרכ"ז (כד)	עניה סוערה
שם	של"ח	רני עקרה	שם	תר"ע	סוכה
שם	של"ט (יח)	עניה סוערה	שם	תרע"ו	בחד' השלישי
שם	שם (יט)	שם	שם	תשכ"ט	עשר תעשר
שם	שמ"א	שמעו	שם	תשל"ל	ביום השמיני
שם	שנ"ז	ותאמר ציון	שם	תשל"ח	החורש
שם	שנ"ט	קומי אורי	שם	תשנ"ד	ר"ה
שם	שס"ה שס"ו	שוש אשיש	שם	תש"ס	את קרבני
ירמיהו	רנ"ו (כ)	דברי ירמיהו	שם	תשס"א	"
שם	רס"ד רס"ה	שמעו	שם	תשע"ח	ותאמר ציון
שם	רע"ב	שור או כשב	שם	תשפ"ט	שובה
שם	רע"ו	העומר	שם	תשצ"ה (כה)	העומר
שם	רפ"ג	איכה	שם	שם (כו)	החורש
שם	ר"ץ	שובה	שם	תתי"ב	כי תשא
שם	רצ"ג	איכה	שם	תתי"ו	ותאמר ציון
שם	ש"ג	שובה	שם	שם (כו)	החורש
שם	שי"ב	ר"ה	שם	תתכ"ז (כח)	זכור
					שם

(יד) עד יסור במשא, וכן המאמר והלכו עמים רבים הוא מפסיקתא רבתי פל"ט פסקא הרנינו עיין ילקוט גיב"ה רמז תקל"א. והרב האברבנאל בישועות משיחו העיין השליש סוף פ"ד הביא המאמר הזה בשם הפסיקתא, וז"ל פסיקתא רבתי והילקוט הטעו. (טז) הניין פסיקתא מוסב על בר קפרא. (טז) חסר הניין. (יז) חסר הניין. (יח) חסר הניין. (יט) בסוף הכתוב. (כ) בטעות מניין שם ב"ר פ"ס וז"ל פסיקתא. וכן הניין מודש על המאמר רש"י פסח, ג"כ בטעות וגם זה הוא בפסיקתא שס. וכמו כן כל הכתוב רנ"ו רנ"ח ורנ"ט. (כא) מן המאמר כל מהנביך שכתוב והניין פסיקתא שלפניו מוסב גם על זה. (כב) ד"ה הראשון הוא מן הפסוק החודש וד"ה האחרון הוא מפסקא במדש השלישי. (כג) מן המאמר ד"ה סוכה ישראל משל ללכטים וחסר הניין פסיקתא וכן רמז חקל"ג עד אה"י כשל ישראל הוא מהפסיקתא שס, והניין פסיקתא רבתי בראש רמז חקל"א מוסב גם על החתול רמז חקל"ג, עד ד"ה סוכה ישראל. (כד) במאמר בני א"ש וחסר הניין פסיקתא. (כה) הניין פסיקתא מוסב על המאמר גסם נדבות. (כו) המאמר הני רש"י עד שלא תחא ארס הראשון הוא מפסיקתא פסקא החודש וחסר הניין. (כז) בסוף הכתוב. (כח) במאמר ר' יודן בן גדיא וריב"ל וחסר הניין.

מקום	רמז	נמצא בפסקא	מקום	רמז	נמצא בפסקא
שם	תתל"א	החודש	שם	תתצ"ח	העומר
שם	תתנ"ג	פרה	שם	תתקי"ב	ביוםכלתמשה
שם	תתנ"ד(כט)	שובה	שם	תתקי"ח	נחמו
שם	תתנ"ט	אנכי	שם	תתקכו(לא)	אחרת דסוכה
שם	תתס"ב	החודש	דניאל	אלף ס"ו	איכה
שם	תתס"ז	ותאמר ציון	שם	שם	דברי ירמיהו
שם	תתע"ו	שוש אשיש	עזרא	אלף ס"ז	שובה
שם	שם	את קרבני	שם	אלף ס"ח	פרה
שם	תתפ"א	סוכה	ר"ה	אלף פ"ב	החודש
שם	תתפ"ה	ותאמר ציון	רות	תר"א	נחמו
שם	תתפ"ט	בחד' השלישי	"	תר"ב	"
משלי	תתקל"ב	דברי ירמיהו	שם	תר"ד	את קרבני
שם	שם	שם	איכה	תתקצח(לב)	דברי ירמיהו
שם	שם	עשר תעשר	שם	אלף ל(נג)	ותאמר ציון
שם	תתק"ט	סוכה	"	ל"א ל"ב	"
שם	תתקמ"א	בחד' השלישי	"	ל"ג ל"ד	"
שם	תתק"ן	החודש	אסתר	אלף נ"ג	החודש
שם	שם	את קרבני	שה"ש	תקפ"ו(לד)	בחד' השלישי
שם	תתקנ"ב	כי תשא	שם	שם	החודש
שם	תתקנ"ג	שם	שם	שם(לה)	שם
שם	תתקנ"ה	את קרבני	שם	שם(לו)	שם
שם	תתקנ"ו(ל)	דברי ירמיהו	שם	שם	ביום כלתמשה
שם	תתקס"ט	בחד' השלישי	קהל	תתקס"ו	העומר
שם	תתקס"א	כי תשא	שם	תתקס"ז	אחרי מות
שם	שם	שובה	שם	תתקע"ה	ביום השמיני
שם	תתקס"ב	ביום כלתמשה	שם	תתקע"ז	פרה
שם	תתקס"ד	בחד' השלישי	שם	תתקפ"ט(לז)	ביום השמיני
שם	שם	שם	שם	שם(לח)	שובה
איוב	תתצ"ז	נחמו	"	"	"

רשימה ב'

מכל המקומות אשר הילקוט מביא את הפסיקתא רבתי ובאיוה פסקא המאמרים נמצאים.

מקום	רמז	נמצא בפסקא	מקום	רמז	נמצא בפסקא
יחרו	רצ"ג	כ"ב, תנינא דעשרת הרברות	שמואל	ע"ז	מ"ג, כי פקד
חקת	תשס"ד	י"א, יהודה וישראל	שם	ע"ה	שם
שופטי	נ'	י"ג, אני אפרים	שם	קמ"ד	ו', ויהי המקריב
שם	נ"א	י"ב, זכור	שם	קס"ה	ו', ותשלם כל המלאכה
					י"א, יהודה וישראל
					מלכים

(כט) מן המאמר מכה פשעיו וחסר הציון. (ל) במאמר ד"א ענד משכיל וחסר הציון. (לא) מניין כלדו מדרש וז"ל פסיקתא. (לב) מן המאמר א"ר שמלאי מאי דכתיב כו', וגם החמלת רמז תקנ"ט, הוא מפסקא דברי ירמיהו וחסר הציון. (לג) וחסר שם הציון וכן חסרים הציונים מכל הילקוט דאיכה. (לד) מן סמכוני באשפות וחסר הציון. (לה) מן דומה דודי ללבי נ"כ מפסקא דהחודש וחסר הציון. (לו) כפ' ענה דודי. (לז) כפ' חן חלק לשבעה והציון פסיקתא נשמת ממקומו. (לח) כפ' שמח בחור והחמלת המאמר נמלא נ"כ בפסקא דהעומר.

מקום	רמז	נמצא בפסקא	מקום	רמז	נמצא בפסקא
מלכים	קע"ג	י"ה, פרה	שם	תקע"ח	ל"ט, ילמרנו רבינו
שם	קע"ז	י"א, יהודה וישראל	שם	תקע"ח	שופר שניקב
שם	קפ"ב	ו', ותשלם כל המלאכה	תהלים	תרכ"ז	ט', למנצח על הננינות
שם	קפ"ד	שם	שם	תרכ"ז	ל"א, ותאמר ציון
שם	קפ"ה	שם	שם	תשי"ח	מ"ה, לדוד משכיל
שם	קפ"ו	שם	שם	תש"ך	כ"א, עשרת הדברות
שם	ר"ט	ר', ויקח אליהו	שם	תשכ"ג	ט', למנצח על הננינות
שם	רכ"א	כ"ה, עשר תעשר	שם	תשמ"א	א', ר"ח
שם	רמ"ט	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תשפ"א	ב', מזמור שיר
ישעיה'	רנ"ז	מ', בחדש השביעי	שם	תשפ"א	חנוכה
שם	רע"ג	ל"ג, אנכי	שם	תשצ"ו	כ"א, עשרת הדברות
שם	שכ"ה	י"ב, זכור	שם	תת"ח	כ"ג, פסקא תליתאי
שם	שם	מ"א, תקעו שופר	שם	תתמ"ו	כ"א, עשרת הדברות
שם	שלא	ל"א, ותאמר ציון	שם	תתמ"ו	כ"א, עשרת הדברות
שם	שם	שם	שם	תרכ"ו	י"ב, זכור
שם	שלא"ב	שם	שם	תתמ"ב	ו', ותשלם כל המלאכה
שם	שלא"ז	ל"ג, אנכי	שם	תתע"ד	א', ר"ח
שם	שלא"ז	ל"ה, רני ושמחי	שם	תתע"ז	מ', בחדש השביעי
שם	שנ"ט	ל"ו, קומי אורי	שם	תתע"ח	ח', והי' בעת ההיא
שם	שס"ג	א', ר"ח	שם	תתפ"ד (ה)	כ"ה, על נדרות בבל
שם	שס"ד	ל"ד, גילי מאד	שם	תתפ"ח	כ"ג, פ' תליתאי
שם	שע"ע	ר', ויקח אליהו	משלי	תתקל"ב	כ"ה, עשר תעשר
שם	שע"א	שם	שם	תתקל"ז	כ"ג, פ' רבעייתא
ירמיה'	רס"ב	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תתקמ"ג	כ"ב, פ' תנייתא
שם	רע"ו	ל"א, ותאמר ציון	שם	תתקנ"ג	ו', ויהי המקריב
שם	רצ"ג	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תתקנ"ט	ח', והי' בעת ההיא
שם	ש'	א', ר"ח	שם	תתקס"א	כ"ב, פ' תנייתא
שם	שם	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תתקס"ד	י"ז, ויהי בחצי הלילה
שם	ש"ו	ה', ביום כלת משה	שם	תתק"ה	כ"ד, דברא שתיתאי
שם	ש"ח	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תתק"ו	כ"ג, פ' תליתאי
שם	שמ"ו	ל"ז, שוש אשיש	שם	שם	י"ב, זכור
שם	שכ"ז	כ"ו, דברי ירמיה	שם	תתק"ח	מ"ז, אחרי מות
שם	שם	שם	שם	תתקכ"ב	כ"ג, פ' רבעייתא
שם	שכ"ח	כ"ז, שמעו	דניאל	אלף ס'	י"א, יהודה וישראל
יחזקאל	שע"ע	ל"ג, אנכי	שם	אלף ס"ב	ל"ה, רני ושמחה
הושע	תקי"ז	י"א, יהודה וישראל	שם	תתקפ"ח	מ', בחדש השביעי
שם	תקכ"ח (ג)	ג', ביום השמיני	שם	שם (ו)	ל"ז, שוש אשיש
שם	שם	נשיא	שם	שם (ז)	ה', ביום כלת משה
שם	תקל"א (ד)	מ"ד, שובה	שם	תתקצב (ח)	י"א, יהודה וישראל
צפניה'	תקס"ו	כ"ו, דברי ירמיה	שם	שם	י"א, כי תשא
שם	תקס"ז	ח', ויהי בעת ההיא	שם	תתקצד (ט)	כ"א, עשר דברים
זכריה'	תקס"ט	ל"ה, רני ושמחה	קהלת	תתקפ"ט	ג', ביום השמיני נשיא

מה

(א) מוסב גם על סוף רמז שלפניו (ב) חסר הציון פסיקתא רבתי (ג) הציון מוסב על המאמר ד"א תרגומי (ד) ורש רמז תקל"ב עד וקה טוב (ה) מן המאמר ח"ל נבוכדנצר מה אחס יוסבים ונזכים הוא מפיל פסקא ותאמר ציון אחס ד' (ו) במאמר עירי נסין (ז) מן המאמר בחאי לגני (ח) הציון שם מוסב גם על ד"א הראשון (ט) סוף ש"ה עד ר' תנחומא פתח.